

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání

Bakalářská práce

Autor: **Daniela Svobodová**

Vedoucí práce: Bc. Mgr. Lucie Turzová

2021

Zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

„Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání“

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 15. 11. 2020

.....
Daniela Svobodová

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří vedoucí práce vážené paní Bc. Mgr. Lucii Turzové za její čas, odborné vedení bakalářské práce a cenné rady.

Dále bych ráda poděkovala výchovné poradkyni na OA Vlašim za její ochotu, vstřícnost a spolupráci s praktickou částí bakalářské práce.

V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat své rodině za jejich trpělivost, pomoc a pochopení v čase tvorby práce.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce s názvem „Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání“ bylo zjištění aktuálního stavu kariérového poradenství na vybrané střední odborné škole na Benešovsku a navržení různých opatření, doporučení a aktivit na zefektivnění při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry.

Teoretická část se zabývá představením základních pojmů z oblasti kariérového poradenství, teorií kariérního vývoje, systémem kariérního poradenství v České republice, kurikulárními dokumenty, kariérovým poradenstvím na školách, charakteristikou kariérového poradce pro vzdělávací a profesní dráhu dle Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací a charakteristikou cílové skupiny.

Praktická část zahrnuje charakteristiku vybrané střední odborné školy, charakteristiku vybraného studijního oboru společně s realizací průřezového tématu „Člověk a svět práce“. V této části bylo provedeno také kvalitativní šetření pomocí hloubkového rozhovoru s ředitelem školy a výchovnou poradkyní a kvantitativní šetření pomocí dotazníků určených pro žáky čtvrtých ročníků. V závěru práce bylo šetření vyhodnoceno a následně byla navržena doporučení pro zlepšení stávající situace kariérového vzdělávání žáků střední odborné školy.

Klíčová slova

kariérové poradenství, střední odborná škola, žáci, kariérový poradce, kariéra

Abstract

The aim of the bachelor thesis entitled "Career counseling at secondary vocational school" was to determine the current state of career counseling at a selected secondary vocational school in Benešov and propose various measures, recommendations and activities to streamline decision-making in education, vocational training, employment and career development. .

The theoretical part deals with the introduction of basic concepts in the field of career counseling, theory of career development, career counseling system in the Czech Republic, curricular documents, career counseling in schools, characteristics of career counselor for educational and professional careers according to the National System of Occupations and National Qualifications groups.

The practical part includes the characteristics of the selected secondary vocational school, the characteristics of the selected field of study together with the implementation of the cross-sectional topic "Man and the world of work". In this part, a qualitative survey was conducted using an in-depth interview with the school principal and an educational counselor, and a quantitative survey using questionnaires designed for fourth-year students. At the end of the work, the survey was evaluated and then recommendations were proposed to improve the current situation of career education of secondary vocational school students.

Keywords

career counselling, secondary vocational school, students, career counsellor, career

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1 CÍL A METODIKA	11
2 PŘEDSTAVENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
2.1 PORADENSTVÍ	12
2.2 KARIÉRA	12
2.3 PROFESNÍ ORIENTACE	13
2.4 KARIÉROVÉ (PROFESNÍ) PORADENSTVÍ	13
2.5 KARIÉRNÍ ZRALOST	14
3 TEORIE KARIÉRNÍHO VÝVOJE	15
3.1 HOLLANDŮV MODEL TYPŮ OSOBNOSTI A PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ	15
3.2 TEORIE ŽIVOTNÍCH STÁDIÍ DONALDA E. SUPERA	16
3.3 TEORIE VOLBY ZAMĚSTNÁNÍ A KLASIFIKAČNÍ SYSTÉM ZAMĚSTNÁNÍ A. ROEOVÉ	16
3.4 TYPY OSOBNOSTI I. MYERSOVÉ A K. BRIGGSOVÉ	17
4 SYSTÉM KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ	20
5 KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY	22
5.1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	22
5.2 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	23
5.3 PRŮŘEZOVÉ TÉMA	23
5.3.1 <i>Člověk a svět práce</i>	24
6 KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ NA ŠKOLÁCH	26
6.1 KARIÉROVÝ PORADCE PRO VZDĚLÁVACÍ A PROFESNÍ DRÁHU	27
7 CHARAKTERISTIKA CÍLOVÉ SKUPINY	30
PRAKTICKÁ ČÁST	32
8 CHARAKTERISTIKA SOŠ A VYBRANÉHO OBORU	33
8.1 CHARAKTERISTIKA OBORU OBCHODNÍ AKADEMIE SE ZAMĚŘENÍM EKONOMIKA A PODNIKÁNÍ	34
8.2 REALIZACE PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU „ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE“ V ŠVP	35
9 KVALITATIVNÍ ŠETŘENÍ	37

9.1	METODY ŠETŘENÍ	37
9.2	VÝBĚR RESPONDENTŮ	37
9.3	REALIZACE KVALITATIVNÍHO ŠETŘENÍ	38
9.4	SHRNUTÍ ROZHOVORŮ	39
10	KVANTITATIVNÍ ŠETŘENÍ.....	41
10.1	METODY	41
10.2	VÝBĚR RESPONDENTŮ	42
10.3	REALIZACE KVANTITATIVNÍHO ŠETŘENÍ	42
10.4	ANALÝZA KVANTITATIVNÍHO ŠETŘENÍ	42
10.5	SHRNUTÍ OTÁZEK ŠETŘENÍ	56
11	DOPORUČENÍ.....	59
	ZÁVĚR.....	61
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	63
	SEZNAM ZKRATEK.....	67
	SEZNAM OBRÁZKŮ	68
	SEZNAM TABULEK	69
	SEZNAM GRAFŮ.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH	71

ÚVOD

„Nemusíte být dobří na začátku, ale musíte začít, abyste byli dobří“.

Zig Ziglar

Stejně tak, jako se dnešní svět neustále rozvíjí, tak se vyvíjí i kariérové poradenství. V dnešní době má kariérové poradenství mnohem větší rozměr než pouhé doprovázení při volbě vhodné školy, či povolání. Odhadované požadavky zaměstnavatelů v následujících letech se stávají pomalu nastupující realitou. Jedná se především o technologizaci a flexibilizaci práce. Kariérové poradenství má za cíl pomoci lidem se ve změnách orientovat a podpořit je také v hledání jistot v sobě samých (Kmošek 2020).

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou představeny základní pojmy jako je poradenství, kariéra, profesní orientace, kariérové (profesní) poradenství a kariévní zralost. Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny teorie kariévního vývoje. Jedná se o Hollandův model typů osobnosti a pracovního prostřední, Teorii životních stádií Donalda Supera, Teorii volby zaměstnání a klasifikační systém zaměstnání A. Roeové a Typy osobnosti I. Myersové a K. Briggsové. Pátá kapitola popisuje systém kariérového poradenství v České republice. Šestá kapitola s názvem kurikulární dokumenty specifikuje rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program a průřezové téma Člověk a svět práce. Sedmá kapitola charakterizuje Kariérového poradce pro vzdělávací a profesní dráhu dle Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací. V závěru teoretické části je blíže popsána cílová skupina bakalářské práce – adolescenti.

Praktická část se skládá z kvalitativního a kvantitativního šetření. V rámci kvalitativního šetření bylo provedeno interview s ředitelem střední odborné školy na Benešovsku (OA Vlašim) a výchovnou poradkyní působící na téže škole. Kvantitativního šetření se účastnili žáci čtvrtých ročníků, kteří vyplňovali online dotazníky. Na základě získaných dat z těchto šetření, byla provedena analýza a v závěru bakalářské práce jsou uvedena opatření, doporučení a aktivity na zefektivnění při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry.

Motivací pro psaní této bakalářské práce byla touha zjistit současný stav kariérového poradenství na škole, kde studuje má sestřenice a má samé pozitivní zkušenosti, tudíž mi byla škola velice sympatická. Dalším důvodem byl praktický cíl bakalářské práce, který navrhuje různá opatření a doporučení v oblasti kariérového poradenství a pomůže tak ke zkvalitnění poskytovaného kariérového poradenství na této škole.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce byla analýza současné situace kariérového poradenství a vzdělávání na vybrané střední odborné škole na Benešovsku. Bylo provedeno kvantitativní a kvalitativní šetření, na jehož základě byla navržena různá opatření, doporučení a aktivity na zefektivnění při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry.

Teoretická část bakalářské práce byla zaměřena na rešerši literatury z oblasti kariérového poradenství.

V praktické části bakalářské práce bylo provedeno kvantitativní šetření prostřednictvím dotazníku distribuovaného mezi žáky čtvrtého ročníku vybrané střední školy. Zároveň bylo provedeno kvalitativní šetření prostřednictvím rozhovoru s výchovnou poradkyní a ředitelem školy. Výsledky šetření byly následně vyhodnoceny, byla navržena opatření, doporučení a aktivity pro zlepšení stávající situace kariérového vzdělávání žáků střední odborné školy.

2 Představení základních pojmů

2.1 Poradenství

Průcha, Walterová a Mareš v Psychologickém slovníku (2009) dělí poradenství na manželské poradenství, poradenství pro volbu povolání, psychologické poradenství a speciální poradenství (specifické skupiny klientů např. zdravotně znevýhodnění). Palán uvádí (2002, s. 159 –160), že poradenství je „informační a konzultační činnost směřující k orientaci tazatele v oblasti jeho zájmu“.

Svobodová (2015, s. 10-11) ve své publikaci uvádí, že poradenství lze definovat „jednak ve smyslu vedení klienta (*guidance*) a jednak ve smyslu konzultování s klientem (*counselling*). Poradenství ve smyslu *guidance* má osvětový a výchovný charakter s poskytováním informací a dalších výstupů s cílem, aby klient dokázal samostatně řešit situaci. Vedení klientů se realizuje jako předávání poznatků ve formě přednášky, instruktáže a odpovědi na dotazy včetně edukace. Poradenství ve smyslu *counselling* představuje konzultaci pro klienta a odbornou radu s cílem vést klienta k hlubšímu vhledu do problému, jeho příčin a možnosti řešení. Poradenství ve smyslu *counselling* má interaktivní a prožitkový charakter a předpokládá vzájemnou komunikaci mezi klientem a poradcem, individuální diagnostiku a poradenskou intervenci“.

2.2 Kariéra

Slovník cizích slov (online) definuje kariéru jako „rychlý postup v zaměstnání, vzestupnou úspěšnou životní dráhu a životní úspěch“. Palán (2002, s. 93) ve své definici uvádí, že kariéra je „posloupnost pracovních míst, které pracovník zaujímal v průběhu svého ekonomicky aktivního života“. Tato posloupnost se většinou řadí do pěti fází kariéry – poznávání a příprava, rozvoj a zformování, střední kariéra, pozdní kariéra a útlum.

Bělohávek (1994, s. 9-11) uvádí, že kariéra je „dráha, postup, který se odehrává na časové ose. Má svůj začátek – někde v době nástupu do zaměstnání, nebo do určité školy; a konec – v době současné a prochází řadou stádií. Má i (zatím poněkud nejasné)

pokračování v budoucnosti, může mít i cíl“. Dále uvádí, že kariéra zahrnuje „získávání zkušeností, nabývání nových dovedností, růst osobnosti a mnohdy i hledání sebe sama a svého postavení v organizaci“.

Dvořáková (2004, s. 34) ve své publikaci definuje kariéru jako „složku životní dráhy člověka, která je spjata s jeho pracovním uplatněním. Představuje jeho pracovní zařazení od nástupu do prvního pracovního poměru až do jeho trvalého ukončení, zpravidla odchodu do starobního důchodu. Kariéru lze chápat jako proces sociálního vzestupu i sestupu. Vzestupná kariéra probíhá většinou stupňovitě v souladu s postupným zvyšováním odpovědnosti a pravomoci a celkové složitosti práce. Přináší jak významnější společenské postavení, tak i řadu výhod a vyšší příjmy ze závislé činnosti. V dnešní době je úspěšnost v rozvoji kariéry podmíněna celoživotním učením“.

2.3 Profesní orientace

Hlavním obsahem profesní orientace je dle Průchy, Walterové a Mareše (2009, s. 222) zejména „utváření a rozvíjení reálného profesního cíle a perspektivy mladého člověka a vlastností a schopností významných pro proces volby povolání, jeho vykonávání a ev. rekvalifikace. Jeden z úkolů, které plní výchovné poradenství pro žáky základních, středních a speciálních škol“.

2.4 Kariérové (profesní) poradenství

Kariérové poradenství (dále jen „KP“) je „systém poradenských služeb, jejichž cílem je pomáhat jednotlivcům jakéhokoliv věku při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry v kterékoliv fázi jejich života“. (Průcha et al. 2009, s. 222). Jsou to také aktivity realizované ve školách, které mají pomoci studentům s ujasněním vlastních kariérních cílů a porozuměním se světem práce (OECD, 2004).

2.5 Kariérní zralost

Pojem kariérní zralost je odvozen od Superovy teorie kariérního vývoje (Vendel 2008). Kariérní zralost je definována jako zralost pro výběr povolání nebo studia, způsobilost činit adekvátní rozhodnutí o volbě povolání nebo studia (Slovník cizích slov online).

Dle Vendela (2008, s. 20) je „centrálním pojmem přístupu k volbě povolání. Zahrnuje poznání úrovně jedince při plnění vývojových úloh, které se týkají volby povolání. Poukazuje na připravenost jedince uskutečňovat informované, věku přiměřené kariérní rozhodnutí a vypořádat se s kariérními vývojovými úlohami”.

3 Teorie kariérního vývoje

Od počátků kariérního poradenství vzniklo několik teorií kariérního vývoje. Mezi nejznámější patří např. (Vendel 2008):

- Hollandův model typů osobnosti a pracovního prostředí,
- Teorie životních stádií D. E. Supera,
- Teorie volby zaměstnání a klasifikační systém zaměstnání A. Roeové,
- McClellandovy typy potřeb,
- Scheinovy kariérní motivy,
- Typy osobnosti I. Myersové a K. Briggsové.

V následujících řádcích jsou podrobněji popsány čtyři teorie kariérního vývoje (Hollandův model typů osobnosti a pracovního prostředí, Teorie životních stádií D. E. Supera, Teorie volby zaměstnání a klasifikační systém zaměstnání A. Roeové a Typy osobnosti I. Myersové a K. Briggsové), jelikož jsou nejvíce aplikovatelné pro kariérové poradenství na středních odborných školách.

3.1 Hollandův model typů osobnosti a pracovního prostředí

Americký psycholog John L. Holland představil tuto teorii poprvé v roce 1959. Stala se velice populární především díky své jednoduchosti. Teorie spočívá v zařazení osobnosti do jedné ze šesti modelových typů (model RIASEC) a vychází z předpokladu, „že každý člověk preferuje práci v prostředí, které je mu osobně blízké a které mu umožní uplatnit schopnosti či dovednosti“ a také vyjádřit své hodnoty (Košťálová a Cudlínová 2015). Osobnost je k jednotlivému typu přiřazena dle své osobní orientace a životního stylu (Vendel 2008).

- R – realistický typ,
- I – investigativní typ – vědecká,
- A – umělecký typ,
- S – sociální typ,
- E – podnikavý typ,
- C – konformní typ.

3.2 Teorie životních stádií Donalda E. Supera

Teorie životních stádií Donalda E. Supera je podložena základy vývojové psychologie a teorie sebepjetí (Košťálová a Cudlínová 2015). Super kritizuje Hollandův model typů osobnosti a pracovního prostředí, jako statický, jelikož v něm porovnává požadavky zaměstnání s osobnostními rysy uchazečů (Vendel 2008). Vytvořil tedy dynamičtější model tzv. „kariérní duhy“, který „znázorňuje, jak vývoj životních etap a rolí souvisí s proměnou našich požadavků směrem k pracovnímu uplatnění“ (Košťálová a Cudlínová 2015, s. 13).

5 stádií kariérního vývoje podle Donalda E. Supera (Košťálová a Cudlínová 2015):

- 1) růst – od narození do 14 let,
- 2) zkoumání – od 15 do 24 let,
- 3) uskutečňování – od 15 do 54 let,
- 4) udržování – od 45 let do 64 let,
- 5) odchod – od 65 let.

3.3 Teorie volby zaměstnání a klasifikační systém zaměstnání A. Roeové

Anna Roeová je autorkou teorie zaměřené na „predikci výběru zaměstnání založené na individuálních rozdílech mezi lidmi“. Podrobněji se specializovala na predikci volby povolání spočívající v „psychologických potřebách, které vznikají z původní interakce mezi dětmi a jejich rodiči, ale jsou i výsledkem genetických vlivů a životních zkušeností“. Výsledkem je výběr povolání uspokojující potřeby, které mohou pocházet z dětství (Vendel 2008, s. 32).

Roeová vytvořila klasifikační systém zaměstnání, jehož součástí je 8 skupin a 6 úrovní zaměstnání.

Skupiny zaměstnání dle A. Roeové (Vendel 2008):

- 1) služby,
- 2) obchodní vztahy,
- 3) organizování,
- 4) technologie,

- 5) práce venku, v přírodě,
- 6) věda,
- 7) všeobecná kultura,
- 8) umění a zábava.

Úrovně zaměstnání spočívají ve výši zodpovědností a schopností potřebných pro danou kariéru. První dvě úrovně nesou stejný název *Profesionální a řídicí*. Liší se především tím, že zástupci první úrovně činí velká rozhodnutí, kterými ovlivňují další lidi. Zaměstnanci této úrovně mají obvykle doktorský titul. Druhá úroveň je velice podobná, avšak zástupci nesou méně zodpovědnosti. Zaměstnanci na této úrovni jsou často nositeli bakalářského, či magisterského titulu. Třetí úroveň je poloprofesionální, kde je vyžadováno střední vzdělání s maturitou. Do čtvrté úrovně nesoucí název kvalifikovaná patří zaměstnanci s výučním listem. Pátá úroveň je polokvalifikovaná. Zde je potřeba podrobit se odbornému výcviku (např. autoškola). Poslední je úroveň nekvalifikovaná (Vendel 2008).

3.4 Typy osobnosti I. Myersové a K. Briggsové

Tato teorie byla vytvořena Katherine Briggsovou, která ji původně pojmenovala jako „*Psychologické typy*“. Vycházela z teorie švýcarského psychologa a psychiatra Carla Gustava Junga. Tato koncepce byla poté rozpracována její dcerou – Isabel Myersovou. Často je označována zkratkou MBT (*Myers-Briggs Types*), nebo ji můžeme také nalézt pod zkratkou MBTI (*Myers-Briggs Types Indicator*) (Vendel 2008).

MBTI je dle slovníku cizích slov (online) charakterizován jako „osobnostní psychologický test zjišťující 16 typů osobnosti“. Tato koncepce spočívá v tom, že každá osoba má svůj jedinečný charakter, který ovlivňuje naše chování, jednání a cítění. Avšak i přes tyto značné rozdíly, lze seskupit společné rysy do 16 základních kategorií typů osobnosti (jeden z nich patří každému z nás). Nakonečný (1997) uvádí, že každý člověk je jedinečný, ale i přesto má s určitými jedinci něco společného, co je řadí do jedné určité skupiny.

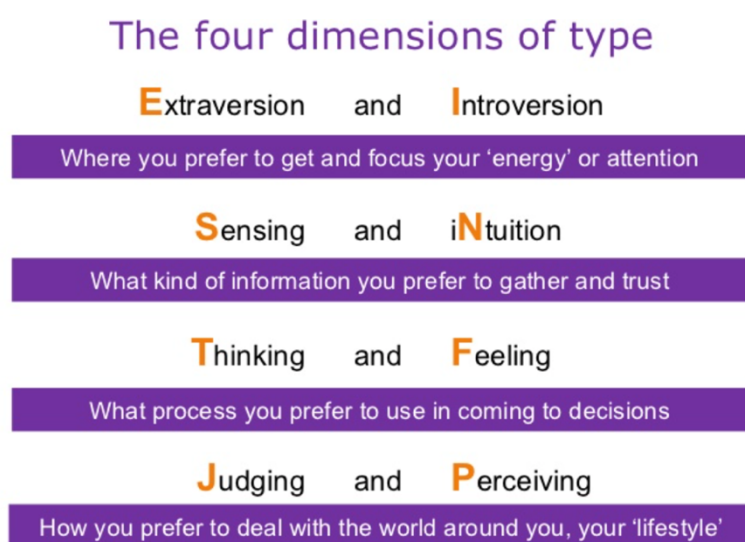
Tato teorie je velice známá a oblíbená u mnohých kariérových poradců, protože ji mohou kdykoliv aplikovat při práci s klientem (Vendel 2008). Dle Nakonečného (1997) je MBTI test obvykle používán v oblastech pedagogiky, při osobních

pohovorech, výběru zaměstnanců, v manželských poradnách, pro osobní vývoj, nebo jako test studijních, či profesních předpokladů a také k předvídání mezilidských vztahů.

Dle Gladwella (2015) se s MBTI testem můžeme hojně setkávat v praxi při přijímacích pohovorech, rozdělování pracovníků na nadřízené a podřízené pozice, nebo také při akcích jako je např. „teambuilding“.

Test MBTI rozděluje osobnost na čtyři kategorie viz obrázek 1.

Obrázek 1: Čtyři typy osobnosti MBTI

Zdroj: (kgoold 2011)

Obrázek znázorňuje, že každý člověk je extrovert nebo introvert, smyslově vnímající nebo intuitivní, myslící nebo cítící a usuzující nebo vnímající. Z typů, které mu byly přiděleny, si sestaví dle zvýrazněných písmen svůj vlastní typ a následně je rozřazen do 16 kategorií typů osobnosti (viz obrázek 2).

Obrázek 2: 16 typů osobnosti MBTI

Zdroj: (Lifecare 2015)

Pro každý z těchto typů je vytvořena charakteristika tohoto typu osobnosti a vypsána vhodná povolání.

Příklady povolání dle jednotlivých typů osobností (Kmošek 2016):

ISTJ – auditor, účetní,

ESTP – sportovní trenér, detektiv,

ISTP – ekonom, pilot,

ESTJ – soudce, právník,

ISFJ – knihovník, zubař,

ESFP – herec, interiérový návrhář,

ISFP – módní návrhář, fyzioterapeut,

ESFJ – pečovatel, zdravotní sestra,

INFJ – sociální pracovník, terapeut,

ENFP – žurnalista, konzultant,

INFP – spisovatel, psycholog,

ENFJ – HR specialista, kouč,

INTJ – softwarový vývojář, ekonom,

ENTJ – právník, manažer.

INTP – architekt, profesor,

ENTP – realitní makléř, marketingový ředitel,

4 Systém kariérového poradenství

Kariérové poradenství je v České republice zaštiťováno Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), Ministerstvem průmyslu a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) a Ministerstvem průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) (Euroguidance 2016).

Služby kariérového poradenství poskytují různé organizace a jednotlivci, a to ve školském rezortu, v rezortu práce a sociálních věcí a v soukromé sféře (MŠMT 2020).

Na úrovni MŠMT jsou poskytovateli školská a školní zařízení. Do školských poradenských zařízení spadají pedagogicko-psychologické poradny (dále jen „PPP“) a speciálně pedagogická centra (dále jen „SPC“). Poradenství na této úrovni je poskytováno žákům a jejich rodičům a řeší především otázky týkající se změny, či volby dalšího vzdělávání, profesní orientaci a přípravě na trh práce (Vyhláška č.72/2005).

Pracovníky PPP jsou psychologové a speciální pedagogové, kteří úzce spolupracují se sociálními pracovníky. Činnost PPP je realizována primárně ambulantně, či návštěvou pracovníků ve školách. Činností SPC je poskytování pomoci zdravotně znevýhodněným klientům. Služby jsou zprostředkovány speciálními pedagogy, psychology, sociálními pracovníky a dle druhu a stupně zdravotního postižení také specialisty (Národní ústav pro vzdělávání [2021]). V České republice existují i další druhy poradenství, např. poradenství na vysokých školách, celoživotní poradenství, poradenství v předškolním věku, poradenství pro dospělé atd. (Euroguidance 2016).

Ve školních poradenských zařízení nalezneme jednotlivé pracovníky působící ve školách – výchovný poradce, asistent pedagoga, metodik prevence, školní psycholog a speciální pedagog.

Dalším poskytovatelem kariérového poradenství je MPSV. Na této úrovni zaštiťují KP Informační a poradenská střediska (dále jen „IPS“) při Úřadech práce ČR. Poskytovatelé KP se snaží o dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách a o produktivní využití zdrojů pracovních sil (Úřad práce ČR 2020). IPS poskytují informace o školách, možnostech rekvalifikace, situaci na trhu práce a možnostech uplatnění absolventů v praxi. Dále nabízí individuální a skupinové

poradenství, testování profesních zájmů, pořádají besedy a Job cluby, což jsou „poradenské programy, jejichž hlavním cílem je motivovat a aktivizovat účastníky k uplatnění na trhu práce, a to získáním orientace na trhu práce a nácvikem dovedností a technik vyhledávání zaměstnání“ (Úřad práce ČR 2020).

V soukromé sféře KP poskytují personální agentury, soukromé zprostředkovatelny práce a centra bilanční diagnostiky (MŠMT 2020). Bilanční diagnostiku realizují speciálně vyškolení psychologové, kteří využívají odborné metody, psychodiagnostické nástroje, širokou škálu informací o trhu práce (nabídce i poptávce) a znalost nároků a požadavků na veškerá povolání, které by měl uchazeč splňovat. V centru bilanční diagnostiky je klient aktivním subjektem poradenského procesu a poradenství slouží pouze jako „pomoc ke svépomoci“ (FREIBERGOVÁ et al. 2015).

Kariérové poradenství je poskytováno zdarma, nebo za úplatu. KP, které je dostupné bez úhrady, je určené především nezaměstnaným, nebo znevýhodněným skupinám obyvatel. KP pro dospělé osoby, které nejsou znevýhodněné, je nabízeno jako komerční služba různých soukromých agentur a poradců (MŠMT 2020).

KP má velký vliv na vzdělávací oblast (např. snížení předčasných odchodů ze vzdělávání, vyšší účast ve vzdělávání), zaměstnanost (např. vyšší plat, nižší míra fluktuace zaměstnanců) a celou společnost (např. nižší pravděpodobnost páchání trestných činů). Dále může mít vliv na větší sebeuvědomění, zlepšení rozhodovacích schopností a zvýšení spokojenosti s vlastním životem. Díky kariérovému poradenství si lidé pravděpodobněji najdou vhodnou práci, či vzdělávací cestu, což se projeví na celé společnosti (MŠMT 2020).

5 Kurikulární dokumenty

Průcha, Walterová, Mareš (2009, s. 136) rozlišují tři základní významy kurikula. Jedná se o „vzdělávací program / projekt / plán, který definuje průběh a obsah studia a obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení”.

Skalková (1999, s. 69) ve své souhrnnější definici uvádí, že kurikulum je „celek učebního plánu a sled předmětů, specifické obsahy látky, souhrn zkušeností, které získávají žáci, vyučovací metody, prostředky a pomůcky, které odpovídají daným obsahům, adekvátní příprava učitelů”.

Walterová (1994) uvádí následující podoby kurikula:

- doporučené kurikulum (dokument řešící základní koncepční otázky kurikula),
- předepsané kurikulum (oficiální dokument, který je závazný pro určité typy škol, či pro celý vzdělávací systém),
- realizované kurikulum (to, co je skutečně realizováno pedagogem ve třídě),
- podpůrné kurikulum (učebnice, časové dotace, zaměstnanci školy, vzdělávání učitelů, vybavení školy),
- hodnotící kurikulum (soubor testů, zkoušek a dalších nástrojů měření),
- osvojené kurikulum (to, co se studenti skutečně naučí).

5.1 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (dále jen „RVP“) je otevřený a veřejně přístupný pedagogický dokument, který vydává MŠMT a slouží především k tvorbě Školního vzdělávací programu (dále jen „ŠVP“), který si každá škola vypracovává sama dle manuálu či metodiky pro tvorbu ŠVP. Podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) existuje RVP pro předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, gymnázia, střední odborné vzdělávání, speciální vzdělávání, základní umělecké vzdělávání a RVP v oblasti informatiky a ICT (informační a komunikační technologie) (Národní ústav pro vzdělávání 2021a).

RVP stanovují obzvláště obsah vzdělávání, formu (např. denní, dálkové), délku, cíle, organizační uspořádání, profil absolventa, podmínky průběhu vzdělávání a ukončování vzdělávání, podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a materiální a personální zabezpečení (Národní ústav pro vzdělávání 2021a).

5.2 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program je pedagogický dokument, který si každá škola vytváří sama dle příslušného RVP a je schvalován a vydáván ředitelem školy, který zodpovídá za jeho veřejné zpřístupnění. Na základě ŠVP se poté realizuje výuka (Národní ústav pro vzdělávání 2021a).

ŠVP pro Střední odborné vzdělávání dle Národního ústavu pro vzdělávání (dále jen NÚV) (Kašparová a Kurikulum S 2012) obsahuje tyto závazné části:

- úvodní identifikační údaje o příslušné škole,
- profil absolventa (charakteristika kompetencí),
- charakteristika vzdělávacího programu,
- učební plán,
- přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP,
- učební osnovy pro všechny předměty uvedené v učebním plánu nebo vzdělávací moduly,
- popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání,
- charakteristika spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP.

5.3 Průřezové téma

Průřezová témata (dále jen „PT“) jsou dle NÚV „obsahy vzdělávání, na něž klade současná společnost důraz. Měly by proto prostupovat celým školním kurikulem,

protože jsou nejen společensky významné, ale i významné pro naše žáky. Směřují totiž k tomu, aby žáci byli připraveni na život v 21. století“ (Szebestová a Bezchlebová 2012, s. 12).

Průřezová témata mohou být zařazena přímo do vyučovaných předmětů (všeobecných i odborných), mimoškolních aktivit (např. exkurze ve vybraném podniku), skrytého (nepsaného) kurikula (např. pokud je atmosféra ve vyučovacím procesu vlídná, spravedlivá a žáci se necítí nijak ohroženě, přispívá to jejich demokratické výchově), nebo z nich vytvoříme samostatný předmět (např. Etika). Nejvhodnější je využívat a prokládat všechny tyto metody (Szebestová a Bezchlebová 2012).

Dle RVP (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2009) pro střední odborné vzdělání jsou vytyčena tyto čtyři PT:

- občan v demokratické společnosti,
- člověk a životní prostředí,
- člověk a svět práce,
- informační a komunikační technologie.

5.3.1 Člověk a svět práce

Jedním z primárních cílů průřezového tématu *Člověk a svět práce* je nabývání potřebných znalostí a kompetencí studenta, aby se dokázal uplatnit na trhu práce, ale i v běžném životě (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2009). V současné době se jedná především o kompetenci k podnikavosti, která souvisí s příchodem čtvrté průmyslové revoluce (Průmysl 4.0). Tato kompetence „umožňuje získat flexibilitu na trhu práce, schopnost přizpůsobovat se stále rychlejším změnám a vytvářet potřebné inovace“ (Lichtenberková et al. 2019, s.3). Kariérové vzdělávání je velmi důležité pro kompetenci k podnikání, zejména z důvodu osobního rozvoje, sebepoznání a řízení vlastní kariéry (*career management*).

Průřezové téma Člověk a svět práce přispívá k naplňování cílů vzdělávání zejména v rozvoji následujících obecných kompetencí (Lichtenberková et al. 2019):

- identifikace a formulování vlastních priorit,
- práce s informacemi, vyhledávání, vyhodnocování a využívání informací,
- odpovědné rozhodování na základě vyhodnocení získaných informací,
- verbální komunikace při důležitých jednáních,
- písemné vyjadřování při úřední korespondenci.

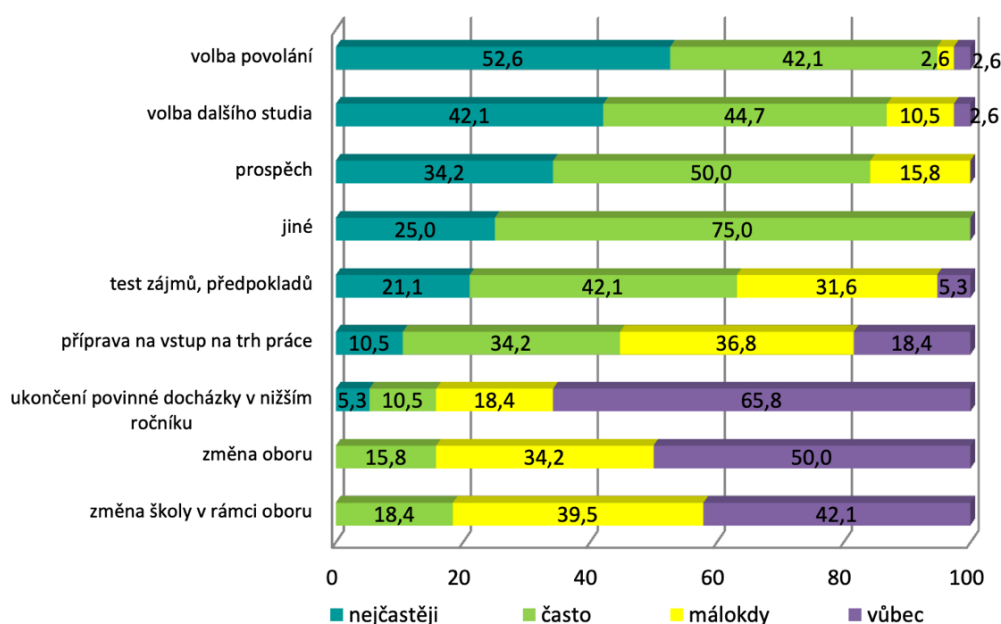
Průřezové téma Člověk a svět práce je velice obsáhlé, tudíž je vhodné ho rozložit do všech ročníků. Využívají se metody teoretické i praktické. Nejvíce se toto téma objevuje ve výuce ekonomiky, občanské nauky, IKT a cizích jazyků (Szebestová a Bezchlebová 2012).

6 Kariérové poradenství na školách

Kariérové poradenství na škole zajišťuje zpravidla výchovný poradce, či metodik prevence, kteří dále úzce spolupracují s dalšími pedagogy. Poradenské služby může také poskytovat školní psycholog, nebo speciální pedagog (ATRE 2005).

Na středních školách se kariéroví poradci velmi často zabývají prospěchem studentů. Dále žáky obvykle připravují na vstup na trh práce. Zkouší s nimi napodobení pracovního pohovoru, psaní životopisu, sebe prezentaci apod. Se studenty je často probíráno téma o změně oboru a školy a také volba navazujícího studia, ať už na vyšší odborné škole, či vysoké škole. Jelikož se role výchovného a kariérového poradce často prolínají, řeší kariérový poradce také problémové chování žáků (výchovné problémy, problémy s motivací ke studiu, osobní problémy apod.) (Infoabsolvent 2011). Problémy, které kariérový poradce řeší nejčastěji viz obrázek 3.

Obrázek 3: Problémy v oblasti KP, které poradce řeší s žáky SŠ (%)

Zdroj: (Infoabsolvent 2011)

Dle Kuczery (OECD 2010, s. 24) se kariérové poradenství ve škole „sestavá ze souboru vzájemně se doplňujících zvyklostí, které pomáhají žákům při volbě

vzdělávání, přípravy a povolání”. Tyto zvyklosti jsou nutné pro maximální efektivitu kariérového poradenství a můžeme je dle Wattse (2010) rozdělit do těchto tří kategorií:

- *individuální kariérové poradenství* (zpravidla osobní návštěva klienta, kdy je pozornost zaměřena na kariérové otázky, před kterými klient stojí),
- *kariérové vzdělávání* (součást vzdělávacích programů, kdy se žáci učí o světě práce),
- *kariérové informace* (informace o oborech, povoláních a kariérních cestách).

6.1 Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu

Dle Národní soustavy povolání (dále jen „NSP“) (2017a) kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu: „vede klienty v jakémkoliv věku a v kterékoliv fázi jejich života k samostatnému zodpovědnému rozhodování zejména v oblasti počátečního a dalšího vzdělávání, v návaznosti na volbu povolání, profesní změnu a uplatnění se na trhu práce. Poskytuje aktuální informace zejména o vzdělávacích možnostech, trhu práce, posuzuje schopnosti a dovednosti jedince s využitím kariérové diagnostiky, aktivizuje klienta k samostatnému rozhodování o vlastní kariéře”.

Národní soustava kvalifikací (dále jen „NSK“) (2014) řadí Kariérového poradce pro vzdělávací a profesní dráhu (kód dle NSK: 75-004-R) do kvalifikační úrovně 6 (Vyšší odborné vzdělání, Bakalářský studijní program). Autorizujícím orgánem je ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže (MŠMT). Jedná se o skupinu oborů pedagogiky, učitelství a sociální péče.

V seznamu **odborných způsobilostí** (kompetencí) se dle NSK (2014) nachází celkem devět okruhů. Tyto okruhy vypovídají o tom, co by měl *Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu* znát z odborného hlediska:

- orientace v teorii a metodách kariérového poradenství,
- vyhledávání, tvorba a poskytování kariérových informací pro přímou i bezkontaktní kariérovou práci s klientem (jednotlivcem i skupinami),
- uplatňování metod, technik a postupů základní kariérové diagnostiky,
- vedení poradenského rozhovoru s cílem získat základní kariérové informace,

- kariérová práce s jednotlivcem a se skupinou, individuální plány, metody skupinové kariérní práce,
- vedení evidencí, systemizace kariérových informací na regionální úrovni, práce s potenciálními zaměstnavateli,
- poskytování kariérových informací ze světa vzdělávání a světa práce,
- orientace v legislativě počátečního a dalšího vzdělávání včetně předpisů souvisejících s kariérovým poradenstvím,
- organizace informačních, poradenských a vzdělávacích akcí zaměřených na podporu a rozvoj řízení vlastní kariéry lidí (*career management*).

Tyto odborné způsobilosti jsou ověřovány dle několika kritérií buď ústní zkouškou, praktickou zkouškou, nebo ústní i praktickou zkouškou. Převažuje však především ústní ověření, či ústní v kombinaci s praktickým (Národní soustava kvalifikací 2014).

Mezi **pracovní činnosti** Kariérového poradce pro vzdělávací a profesní dráhu dle Národní soustavy povolání (2017b) spadá:

- aktivizace a podpora klienta k zodpovědnému řízení vlastní kariéry (*career management*),
- realizace individuálního nebo skupinového poradenství zaměřeného na volbu zejména vzdělávací a návazné profesní dráhy,
- identifikace schopností, zájmů, dovedností a vzdělávacích potřeb klientů s využitím kariérové diagnostiky,
- poskytování informací o oborech, povoláních, profesních cestách, o vzdělávacích příležitostech, jak v oblasti formálního, tak neformálního celoživotního vzdělávání,
- poskytování aktuálních odborných informací o trhu práce,
- organizace informačních, poradenských a vzdělávacích akcí k volbě povolání pro rodiče, žáky, studenty, veřejnost,
- vedení dokumentace k poskytované poradenské službě,
- spolupráce v zájmu klienta s dalšími poradenskými subjekty.

V České republice je dle NSK (2014) celkem 15 organizací (autorizovaných osob), které poskytují autorizační zkoušku. Tyto autorizované osoby se nachází v 9 městech po celé České republice (Brno – město, Praha, Hradec Králové, Liberec, Nymburk, Olomouc, Plzeň – město, Semily, Uherské Hradiště).

Pro Středočeský kraj jsou to dle Národní soustavy kvalifikací (2014) tyto autorizované osoby sídlící v Praze:

- Akademie řemesel Praha – Střední škola technická,
- AM SOLVO, s. r. o.,
- EKS, z. s.

7 Charakteristika cílové skupiny

Kariérové poradenství na středních odborných školách je poskytováno především skupině adolescentů. Pojem adolescence pochází z latinského slova *adolescere*, což dle slovníku cizích slov (online) znamená dospívat, dorůstat, mohutnět či dozrávat. Jedinci v tomto období jsou nazýváni jako dorost, mladiství, či *teenagers*.

Období adolescence je autory vymezováno různě. Vágnerová (2000) uvádí, že období adolescence je po pubescenci druhou fází dospívání a trvá přibližně od 15 do 20 let. Záleží na psychické, sociální a somatické individualitě každého jedince. Langmeier a Krejčíková (2006) vymezují toto období od 15 do 22 let.

Tato fáze je označována také jako *moratorium* (neboli krize). Jedinec hledá alternativy, kým by chtěl být a jak by měl jeho život vypadat. Zkouší si různé pracovní i partnerské role a pozice. V této fázi života stále ještě nepřijal svou konečnou verzi svého já (Vágnerová 2000).

Taxová (1987) uvádí, že adolescence je tranzitní období, kdy jedinec ještě není dospělý, ale už není ani dítě. V tomto období se začínají nároky na adolescenta podobat těm na dospělého člověka. Jedná se zejména o cílevědomost, podávané výkony, zodpovědnost za svou osobu i za druhé aj.

Období adolescence může být charakterizováno třemi důležitými proměnami (Vágnerová 2000):

- 1) první pohlavní styk (někdy i početí dítěte, které je z mnoha důvodů předčasné),
- 2) ukončení povinné školní docházky a dovršení přípravného profesního období, následované nástupem do zaměstnání (s výjimkou vysokoškoláků),
- 3) dosáhnutí plnoletosti, které je chápáno především jako sociální mezník, kdy je dospělý člověk zodpovědný za své jednání, může uzavírat sňatek apod.

Havighurst definuje tyto vývojové úkoly pro období adolescence (Blatný 2017):

- přijetí vlastního těla – včetně pohlavní zralosti,
- kognitivní komplexibilita, flexibilita a abstraktní myšlení,
- aplikace emocionálního a kognitivního potenciálu ve vrstevnických vztazích,
- změna vztahů k dospělým – autonomie,

- směřování k ekonomické nezávislosti,
- směřování k jistotám,
- na konci tohoto období vytvoření vlastní identity,
- získávání zkušeností v erotickém vztahu,
- rozvoj intelektu, emocionality a interpersonálních dovedností,
- tvorba představ o budoucích prioritách v dospělosti.

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce je rozdělena na několik částí a zabývá se analýzou současné situace kariérového poradenství a vzdělávání na vybrané střední odborné škole na Benešovsku. Nejprve je předložena charakteristika školy, vybraného oboru a aplikace průřezového tématu Člověk a svět práce. Dále je uvedeno kvalitativní a kvantitativní šetření. Zde jsou charakterizovány metody, výběr respondentů, realizace šetření, shrnutí rozhovorů, analýza a vyhodnocení dotazníků a v závěru praktické části jsou navržena opatření, doporučení a aktivity na zefektivnění při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry.

Stěžejním předpokladem pro výběr Obchodní akademie Vlašim a charakteristiku oboru Ekonomika a podnikání je studium mé sestřenice na této škole.

8 Charakteristika SOŠ a vybraného oboru

Obchodní akademie ve Vlašimi byla založena v roce 1991 jako první střední odborná škola ekonomického zaměření na Benešovsku. V současné době škola nabízí dva studijní obory – Ekonomické lyceum a Obchodní akademii se čtyřmi zaměřeními. Jedná se o tato zaměření: Ekonomika a podnikání, Cestovní ruch, Zahraniční obchod a mediální komunikace a Informatika v ekonomice (atlasskolstvi.cz 2020).

Obor Ekonomické lyceum se zaměřuje především na všeobecné vzdělávání a klade důraz na matematiku, cizí jazyky a důkladně připravuje žáky na studium na vysoké škole (atlasskolstvi.cz 2020). Velkou výhodou ekonomického lycea je široké uplatnění na trhu práce a rychlá orientace a zapracování v praxi (OA Vlašim 2021).

Stěžejní předměty oboru Obchodní akademie se zaměřením na Ekonomiku a podnikání jsou zejména ekonomika, účetnictví, právo a cizí jazyky (atlasskolstvi.cz 2020). Ve specializaci Cestovní ruch jsou žáci připravováni na práci v cestovní kanceláři či agentuře. Dokáží sestavovat zájezdy a mohou pracovat také jako průvodci (OA Vlašim 2021). Hlavními předměty tohoto oboru jsou řízení a provoz cestovních kanceláří, cestovní ruch, průvodcovství a management cestovního ruchu (atlasskolstvi.cz 2020). Mezi specializované předměty zaměření Zahraniční obchod a mediální komunikace patří základy mezinárodního práva, zahraniční obchod a jeho management, zahraniční korespondence v cizím jazyce a mediální komunikace.

Mezi stěžejní předměty oboru Informatika v ekonomice patří ekonomické simulace, informační a komunikační technologie, počítačové sítě a datové komunikace, tvorba multimediální grafiky, algoritmizace a databáze, základy programování, webové aplikace a elektronické publikování (atlasskolstvi.cz 2020).

Žáci všech oborů a zaměření se po celé studium učí dva cizí jazyky. Mohou si zvolit angličtinu, němčinu a ruštinu, nebo francouzštinu. Studenti dále musí absolvovat povinnou odbornou praxi, která se koná ve 2. a 3. ročníku. Ke své specializaci si také musí vybrat jeden z těchto nabízených volitelných předmětů: fiktivní firma, žurnalistika, matematický seminář, projekty, počítačové sítě a komunikace (atlasskolstvi.cz 2020).

Obchodní akademie Vlašim je zapojena do mezinárodních výměnných pobytů, pořádá různé poznávací zájezdy, exkurze, přednášky, besedy, projektové dny, lyžařské a cykloturistické kurzy a studenti se pravidelně účastní znalostních soutěží (atlasskolstvi.cz 2020).

Hlavním záměrem školy je cílevědomá příprava žáků k úspěšnému zvládnutí státní maturitní zkoušky, přijímacího řízení na vysoké a vyšší odborné školy nebo k uplatnění na trhu práce v široké škále profesí (atlasskolstvi.cz 2020).

8.1 Charakteristika oboru Obchodní akademie se zaměřením Ekonomika a podnikání

Absolvent oboru Obchodní akademie se zaměřením Ekonomika a podnikání se uplatní na trhu práce zejména v ekonomické sféře jako ekonom, mzdový referent, účetní asistent, finanční referent, statistik, administrativní pracovník, obchodní zástupce, organizační pracovník, fakturant, rozpočtář, celní deklarant, pracovník marketingu, referent ve státní správě, bankovní a pojišťovací pracovník a v dalších ekonomicko-administrativních funkcích a pozicích v obchodních firmách, živnostech v pozici zaměstnance i zaměstnavatele (ŠVP OA Vlašim 2018).

Absolvent je dále schopen používat dva cizí jazyky jako prostředek profesní komunikace, ovládá programové vybavení počítače při řešení ekonomických úloh včetně práce s internetem. Mezi jeho odborné dovednosti patří znalost podnikových činností včetně účetnictví. Absolventi jsou v průběhu studia vedeni k přesnosti, slušnému chování, dodržování právních norem a obchodní etiky (ŠVP OA Vlašim 2018).

Po složení maturitní zkoušky je absolvent rovněž připraven nastoupit do některé z forem terciálního vzdělávání, zejména ke studiu na ekonomických a právnických fakultách vysokých škol a na studium na vyšších odborných školách zaměřených na ekonomiku, podnikání, finančníctví, veřejnou správu a služby (ŠVP OA Vlašim 2018).

Absolvent je veden k tomu, aby (ŠVP OA Vlašim 2018):

- aplikoval poznatky z oblasti práva v podnikatelské činnosti,
- prováděl typické podnikové činnosti,

- efektivně hospodařil s finančními prostředky,
- dbal na bezpečnost práce ochranu zdraví při práci,
- usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb,
- jednal ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje.

Mezi rozvíjené klíčové kompetence absolventa jsou zařazeny (ŠVP OA Vlašim 2018):

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- komunikativní kompetence,
- personální a sociální kompetence,
- občanské kompetence a kulturní povědomí,
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám,
- matematické kompetence,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi.

8.2 Realizace průřezového tématu „Člověk a svět práce“ v ŠVP

Hlavním cílem průřezového tématu Člověk a svět práce je vybavit žáka potřebnými znalostmi a kompetencemi, které mu pomohou k co nejlepšímu uplatnění na trhu práce a pro budování jeho profesní kariéry. Toto Průřezové téma je v oboru Obchodní akademie se zaměřením Ekonomika a podnikání realizováno v těchto předmětech: Český jazyk a literatura, Anglický jazyk, Německý jazyk, Ruský jazyk, Francouzský jazyk, Dějepis, Občanská výchova, Písemná a elektronická komunikace, Ekonomika, Právo, Fiktivní firma a Žurnalistika (ŠVP OA Vlašim 2018).

V rámci předmětu Český jazyk a literatura jsou žáci seznamováni se vzdělávací soustavou a jejím významem, prací s informacemi, verbální i neverbální komunikací při jednání se zaměstnavateli, úřady, a především jsou motivováni k aktivnímu pracovnímu životu a k úspěšné kariéře. Dále se PT Člověk a svět práce vyskytuje ve výuce cizích jazyků, kde se studenti učí identifikovat a formulovat vlastní priority, orientovat se na trhu práce, vyhledávat a posuzovat informace o vzdělávací nabídce, a to vše ve vybraném jazyce. V rámci výuky dějepisu jsou studenti seznamováni s them

práce a vzdělávací soustavou České republiky. Hlavním cílem průřezového tématu člověk a svět práce v předmětu Občanská výuka je motivace žáků k aktivnímu pracovnímu životu a úspěšné kariéře. Ve výuce předmětu Písemná a elektronická komunikace se studenti zabývají nácvikem jednotlivých situací při hledání zaměstnání. V předmětu Ekonomika se studenti učí orientovat v základních aspektech soukromého podnikání, pracovat s příslušnými právními předpisy, formulovat svá očekávání a své priority a písemně i verbálně se prezentovat při jednání s potenciálními zaměstnavateli. Ve výuce Práva se žáci seznamují se zákoníkem práce, sestavují pracovní smlouvu a zabývají se informačními, poradenskými a zprostředkovatelskými službami státu v oblasti volby povolání, hledání zaměstnání a rekvalifikací. Ve volitelném předmětu Fiktivní firma se žáci učí základní aspekty pracovního poměru a práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů. Volitelný předmět žurnalistika učí studenty pracovat s tiskem a dalšími informačními médii při vyhledávání pracovních příležitostí (ŠVP OA Vlašim 2018).

9 Kvalitativní šetření

9.1 Metody šetření

Pro bakalářskou práci byla zvolena „nejčastěji používaná metoda sběru dat v kvalitativním výzkumu“ a to hloubkový rozhovor (*in-depth interview*) (Švaříček a Šedřová 2014, s. 159). Jedná se o nestandardizované dotazování badatele pomocí otevřených otázek (Švaříček a Šedřová 2014). Pro účel bakalářské práce byl zvolen rozhovor polostrukturovaný. Nejprve bylo určeno téma šetření a následně sestaveny výzkumné otázky, které byly položeny účastníkům. V případě této bakalářské práce byl účastníkem ředitel SOŠ na Benešovsku a výchovná poradkyně pracující na téže škole.

Hloubkový rozhovor byl sestaven ve dvou odlišných provedeních – jeden pro ředitele SOŠ a druhý pro výchovnou poradkyni. Oba rozhovory se skládaly z otevřených otázek, avšak počet otázek se lišil. Rozhovor pro ředitele školy obsahoval 11 otázek a interview pro výchovnou poradkyni otázek 15. Některé otázky byly u obou rozhovorů stejné a některé otázky byly personalizovány pro danou osobu. Rozhovor byl založený na spolupráci badatele a účastníka. Otázky byly v průběhu rozhovoru modifikovány a doplňovány tak, aby byla zajištěna komplexnost celého rozhovoru. Rozhovor byl následně přepsán, byla provedena reflexe a analýza dat (Švaříček a Šedřová 2014).

Samotné otázky a autentické přepisy obou rozhovorů jsou uvedeny v příloze 1-4.

9.2 Výběr respondentů

Pro hloubkový rozhovor byli vybráni dva respondenti. Ředitel SOŠ na Benešovsku a výchovná, zároveň kariérová poradkyně na téže škole.

Základní informace o respondentech viz Tabulka 1.

Tabulka 1: Respondenti - kvalitativní šetření

	Ředitel školy	Výchovná poradkyně
Věková kategorie	51–60 let	41-50 let
Pedagogická praxe	33 let	20 let
Vyučované předměty	Matematika	Společenské vědy, Ruský jazyk
Praxe v oblasti VP/KP	X	10 let
Praxe v oblasti VP/KP na nynější škole	X	8 let
Praxe v managementu školy	10 let	X
Vzdělání v oblasti VP/KP	X	FF UK – Specializační studium pro VP SŠ
Vzdělání v oblasti KP za poslední rok	X	0

Zdroj: vlastní zpracování

9.3 Realizace kvalitativního šetření

Oba respondenti byli s dostatečným předstihem (červenec-srpen 2020) osloveni a požádáni o interview. Zároveň jim byly písemně i telefonicky poskytnuty veškeré potřebné informace o bakalářské práci (název, cíl, metodika apod.), dále se bylo také potřeba ujistit, zda mohou být v bakalářské práci uvedena jména a příjmení respondentů, či si přejí zůstat v anonymitě. Oba dotazovaní svolili k uveřejnění svých odpovědí pro účel této bakalářské práce.

Rozhovory byly realizovány v období září-říjen 2020 v termínu a čase, který vyhovoval oběma stranám. Účastníkům byly týden před realizací rozhovorů zaslány otázky na jejich e-mail, aby měli dostatek času na přípravu. Z důvodu pandemie COVID19 se rozhovory uskutečnily přes online platformu Microsoft Teams, na které

se respondenti i badatel shodli. Byla zvolena forma video hovoru s povoleným nahráváním, tudíž záznam interview mají obě strany uložené na svém účtu Microsoft Teams a mohou ho opakovaně shlédnout.

Každý z rozhovorů trval cca jednu hodinu. Po skončení byly rozhovory obratem důkladně přepsány a zaslány ke schválení dotazovaných. Staly se tak konečnými zdroji pro analýzu a interpretaci dat (Švaříček a Šed'ová 2014).

9.4 Shrnutí rozhovorů

Kariérové poradenství je na vybrané střední odborné škole poskytováno především výchovnou poradkyní, případně žáky směřují také učitelé odborných předmětů, kteří poskytují rady studentům směřujícím na školy s ekonomickým zaměřením. S výchovnou poradkyní dále spolupracuje ředitel školy, a to zejména při přípravě náborových akcí a poskytuje podmínky pro činnost kariérové poradkyně a dbá na její průběžné vzdělávání v oblasti KP.

Výchovná poradkyně pracuje se žáky ve stejné míře skupinově i individuálně. Nejčastěji konzultuje s žáky výběr dalšího studia, zprostředkovává jim nabídku vysokých škol pomocí propagačních materiálů, informuje o veletrhu vysokých škol Gaudeamus, pořádá návštěvy studentů z vysokých škol a zprostředkovává studentům také nabídky práce od partnerských firem. Ředitel školy uvedl, že se v oblasti kariérového/výchovného poradenství soustředí na přechod žáků ze základní školy na střední školu.

Individuální konzultace probíhají v poradenské místnosti v konzultačních hodinách výchovné poradkyně, o velkých přestávkách, nebo si lze také domluvit schůzku po vyučování, či uvolnit žáka z výuky. Výchovná poradkyně uvedla, že během své dlouholeté praxe se jí nejvíce osvědčilo poskytování kariérového poradenství pomocí individuálních konzultací. Z rozhovoru s výchovnou poradkyní vyplynulo, že při práci se žáky nevyužívá žádné speciální pomůcky, naopak nejčastěji používá webové stránky institucí s konkrétními informacemi pro KP a webový portál pro KP.

Skupinové poradenství probíhá zejména ve výuce ekonomiky, společenských věd, občanské nauky a psychologie. Výchovná poradkyně na střední odborné škole vyučuje

předmět Společenské vědy, kde každoročně čtvrtým ročníkům zprostředkovává dotazník na osobnostní směřování, který aplikuje již několik let. V rámci skupinového poradenství jsou také každoročně pro žáky čtvrtých ročníků pořádány nejméně čtyři akce z oblasti kariérového poradenství. Jedná se např. o návštěvu z Úřadu práce a již zmiňovaný veletrh vysokých škol Gaudeamus.

V době současné pandemie se na škole kariérové poradenství, stejně tak jako výuka, přesunulo na on-line platformy. Výchovná poradkyně poskytuje skupinové poradenství pomocí webového programu Clasroom, který škola využívá pro distanční výuku. Individuální poradenství je poskytováno přes tuto platformu především přes on-line hovor, nebo chat. Dále výchovná poradkyně konzultuje se žáky také telefonicky.

Obchodní akademie v rámci KP spolupracuje s různými firmami – potenciálními zaměstnavateli, s Úřadem práce, Pedagogicko-psychologickou poradnou a časopisem „Kam po maturitě“. Veškeré aktivity jsou zveřejněny a propagovány na nástěnce v budově školy, kde studenti naleznou informace jak o výchovném, tak kariérovém poradenství.

10 Kvantitativní šetření

10.1 Metody

Kvantitativní šetření bylo provedeno pomocí dotazníků určených pro studenty čtvrtých ročníků všech oborů SOŠ na Benešovsku. Dle Gavory (2010, s. 121) je dotazník „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“ a jedná se o nejfrekventovanější metodu zjišťující údaje. Dle Průchy, Walterové a Mareše (2009, s. 58) je dotazník definován jako „výzkumný a diagnostický prostředek ke shromažďování informací prostřednictvím dotazování osob.

Dotazník byl vytvořen pomocí webové aplikace Microsoft Forms. Z důvodu distanční výuky na SOŠ byly online dotazníky nejvhodnější formou dotazování, zároveň z komunikace s výchovnou poradkyní vyplynulo, že žáci jsou zvyklí vyplňovat i tvořit online dotazníky a tuto metodu preferují.

Dotazník byl nejprve rozdělen do několika okruhů – znalost oblasti kariérového poradenství, individuální kariérové poradenství, skupinové kariérové poradenství a obsahová analýza kariérového poradenství. Vstupní část se skládala z názvu bakalářské práce, představením autora, instituce a studovaného oboru (Poradenství v odborném vzdělávání, ČZU IVP). Dále byl studentům sdělen cíl bakalářské práce, předpokládaný čas vyplňování (cca 5 min) žádost o vyplnění dotazníku současně se žádostí o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění a na závěr ujištění o anonymitě respondenta a využití odpovědí pouze pro účely bakalářské práce.

Druhá část dotazníku se skládala ze samotných otázek, kterých bylo celkem 23 a jejich přesné znění je uvedeno v příloze 3. Úvodní otázky byly zaměřené na zjištění obecných informací o studentech a další otázky mapovaly současný stav kariérového poradenství na SOŠ na Benešovsku. V dotazníku byly využity otázky uzavřené, polouzavřené a na závěr byla použita také otázka škálová. Uzavřené otázky byly použity dichotomické (ANO/NE), trichotomické (ANO/NE/NEVÍM), polytomické výběrové (respondent vybírá pouze jednu odpověď) a polytomické výčtové (respondent má možnost vybrat jednu nebo více odpovědí).

10.2 Výběr respondentů

Dotazník byl určen pro všechny žáky čtvrtých ročníků těchto oborů:

- ekonomické lyceum,
- obchodní akademie se zaměřením Ekonomika a podnikání,
- obchodní akademie se zaměřením Cestovní ruch,
- obchodní akademie se zaměřením Zahraniční obchod a mediální komunikace,
- obchodní akademie se zaměřením Informatika v ekonomice.

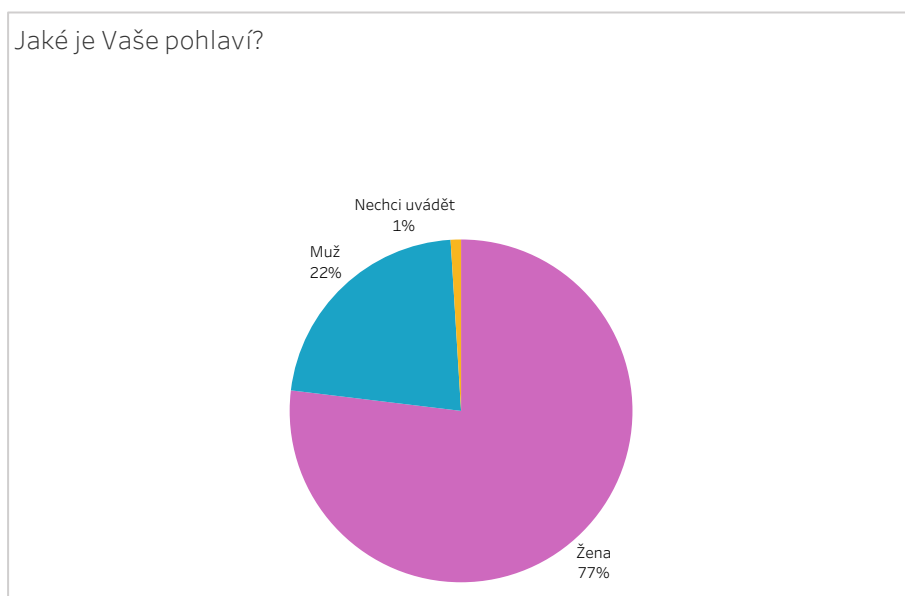
10.3 Realizace kvantitativního šetření

Dotazník byl vytvořen pomocí webové aplikace Microsoft Forms a v prosinci 2020 rozeslán výchovnou poradkyní hromadně do e-mailů všem žákům čtvrtých ročníků. Z důvodu distanční výuky byly online dotazníky nejvhodnější formou dotazování. Návratnost dotazníků byla velice dobrá, jelikož kariérová poradkyně studenty motivovala udělením známky jedna za vyplnění. Čtvrté ročníky čítají celkem 110 žáků, z toho 104 žáků dotazník vyplnilo.

10.4 Analýza kvantitativního šetření

Úvodní otázky byly zaměřené na získání základních informací o respondentech. Jednalo se o otázky na zjištění pohlaví, věku a studovaného oboru. 77 % dotazovaných bylo žen, mužů bylo celkem 22 % a 1 % respondentů si své pohlaví v dotazníku nepřálo uvést – viz Graf 1.

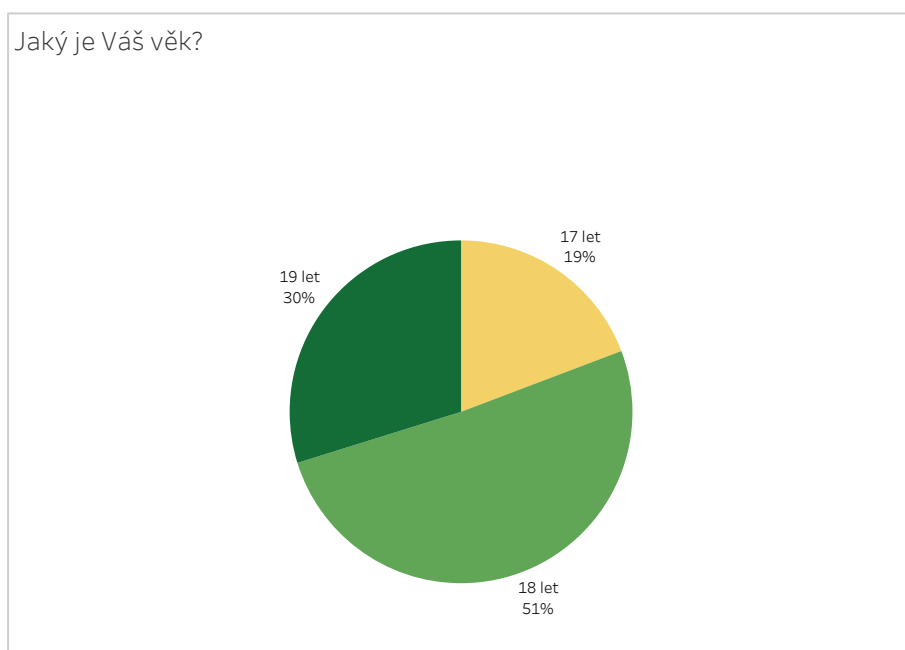
Graf 1: Rozdělení respondentů dle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazník byl určen pro studenty čtvrtých ročníků, tudíž se věk respondentů pohyboval mezi 17-19 lety. Největší skupinou jsou však žáci, kterým je 18 let – 51 %, 19 let je celkem 30 % žáků a 17 let čítá pouhých 19 % žáků – viz Graf 2.

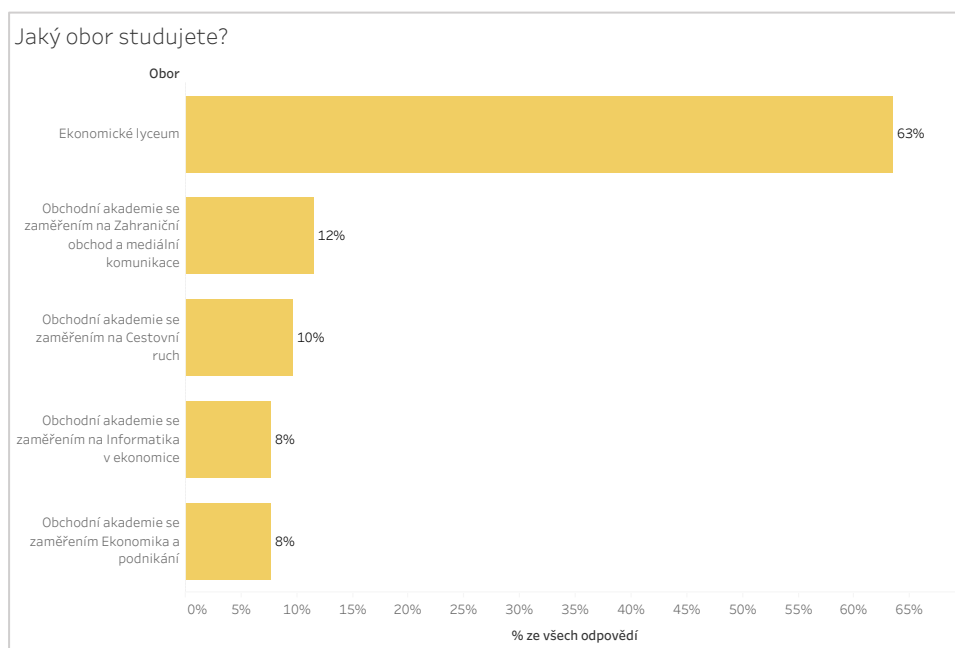
Graf 2: Rozdělení respondentů dle věku

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce respondentů studuje obor Ekonomické lyceum (63 %). Obchodní akademii se zaměřením na Zahraniční obchod a mediální komunikaci studuje celkem 12 % respondentů, zaměření na Cestovní ruch 10 % respondentů, zaměření na Informatiku v ekonomice celkem 8 % respondentů a zaměření Ekonomika a podnikání celkem 8 % dotazovaných – viz Graf 3.

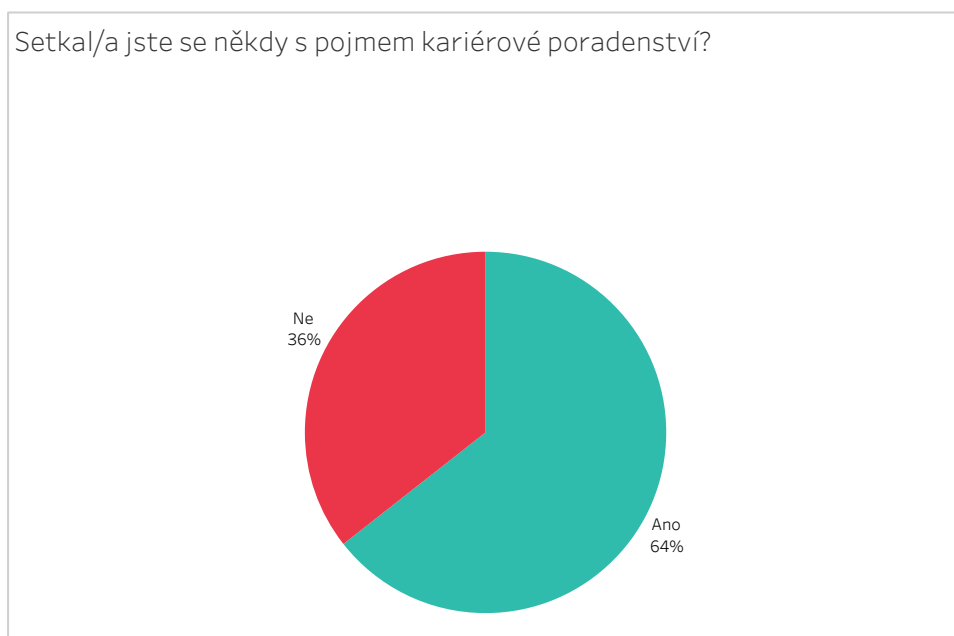
Graf 3: Rozdělení respondentů dle studovaného oboru

Zdroj: vlastní zpracování

Na Výzkumnou otázku, zda se studenti někdy setkali s pojmem kariérové poradenství odpovědělo 64 % dotazovaných „Ano“ a 36 % uvedlo, že se s pojmem kariérové poradenství nikdy nesetkali – viz Graf 4.

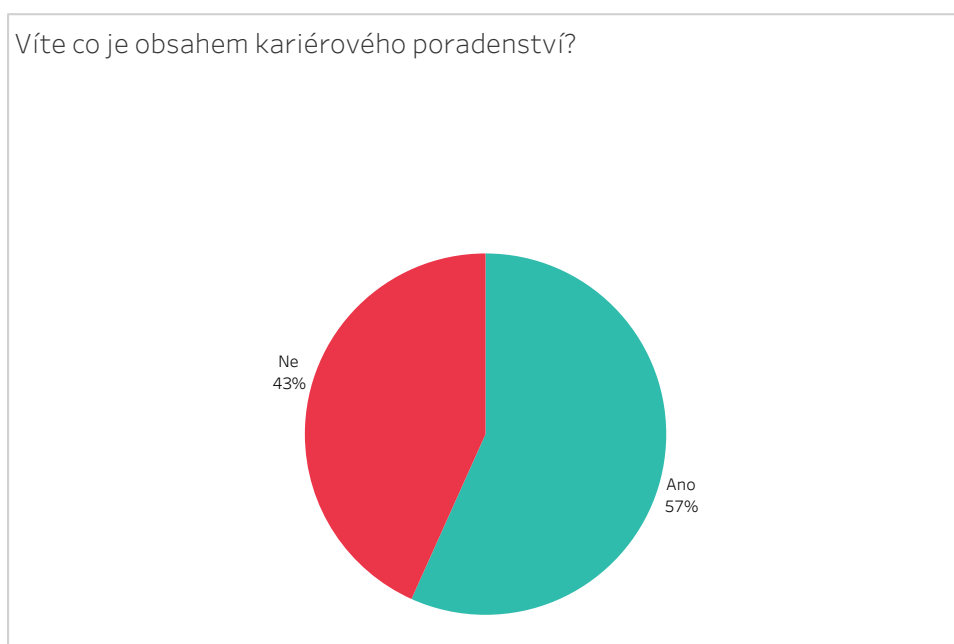
Graf 4: Setkání studentů s pojmem kariérové poradenství

Zdroj: vlastní zpracování

Otázkou, zda dotazovaní vědí, co je obsahem kariérového poradenství bylo zjištěno, že 57 % studentů má povědomí o obsahu kariérového poradenství a 43 % studentů toto povědomí nemá – viz Graf 5.

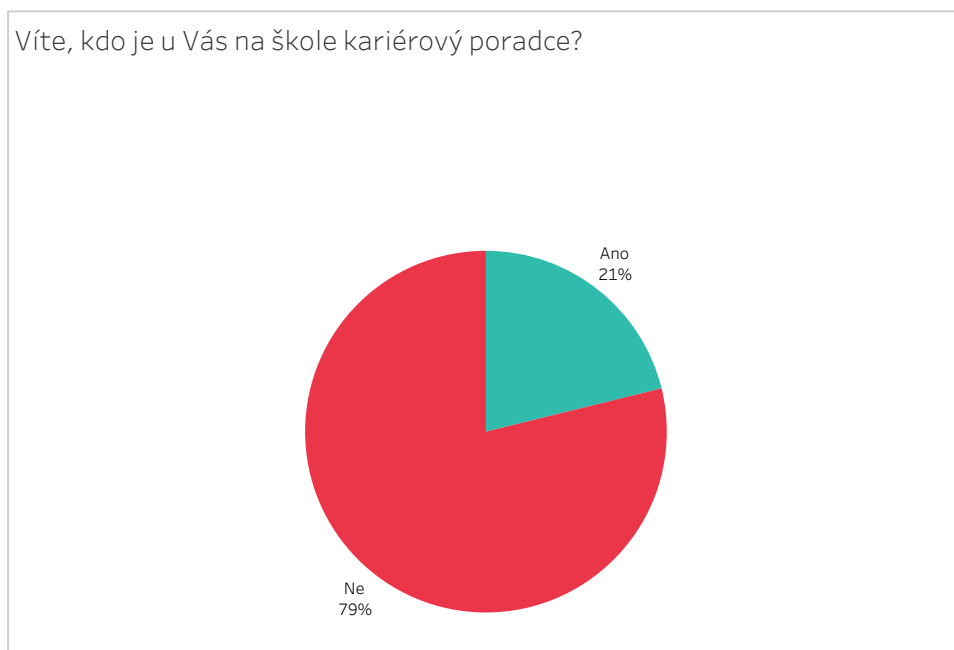
Graf 5: Povědomí studentů o obsahu kariérového poradenství

Zdroj: vlastní zpracování

Dalším zjišťovaným parametrem bylo, zda studenti vědí, kdo u nich na střední odborné škole poskytuje kariérové poradenství. 79 % respondentů uvedlo, že neví, kdo je u nich na škole kariérový poradce a 21 % studentů ví na koho se v rámci kariérového poradenství ve škole obrátit – viz Graf 6.

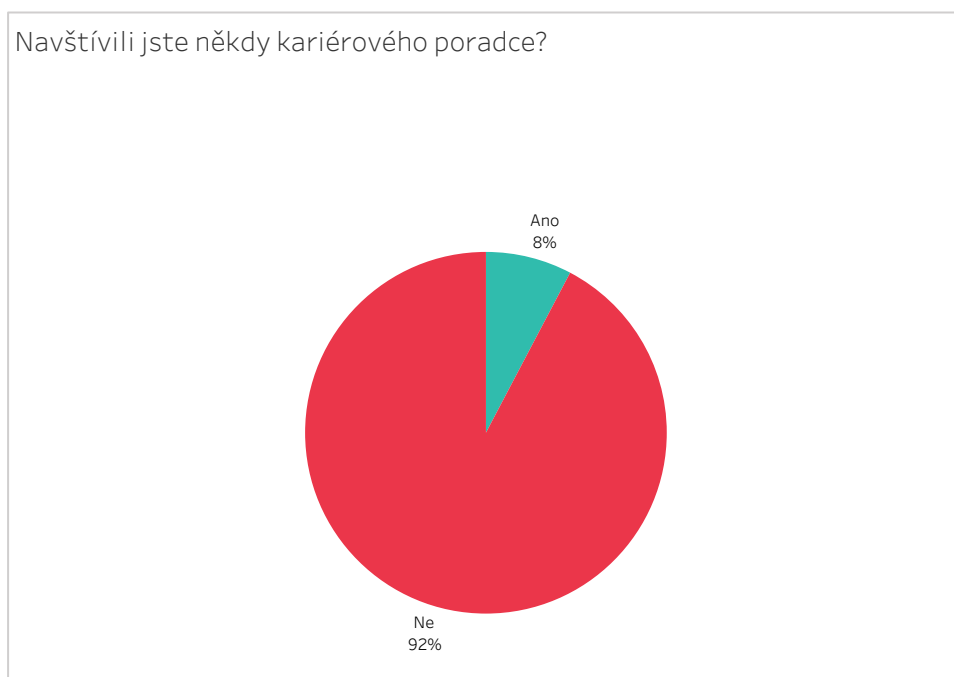
Graf 6: Povědomí studentů o osobě poskytující kariérové poradenství na škole

Zdroj: vlastní zpracování

Z výzkumné otázky, zda studenti někdy navštívili kariérového poradce, vyplynulo, že 92 % dotazovaných se někdy na kariérového poradce obrátilo a 8 % respondentů nikdy kariérového poradce nenavštívilo – viz Graf 7.

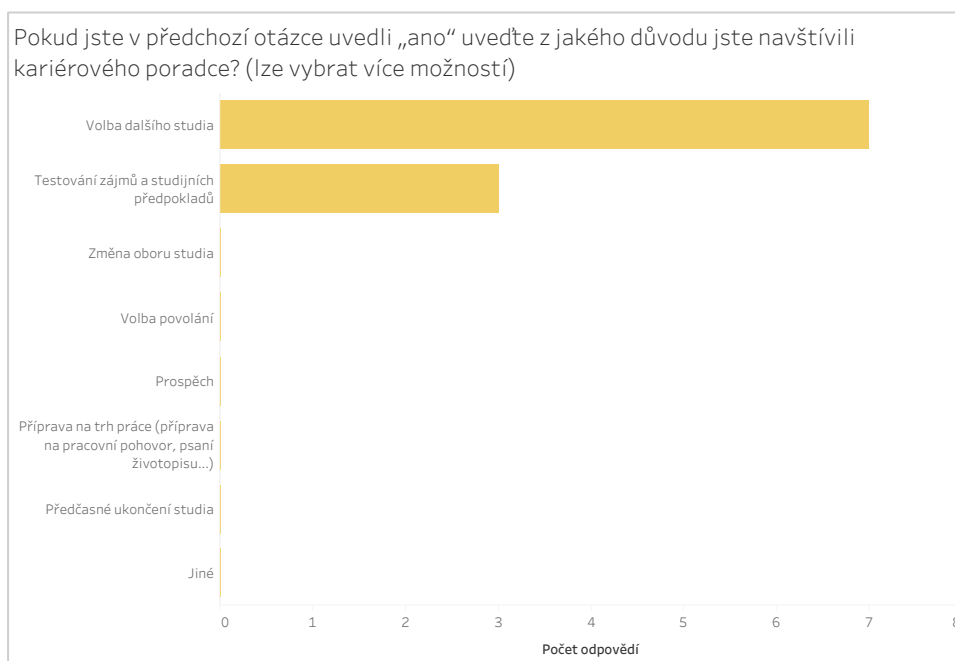
Graf 7: Návštěva kariérového poradce studenty

Zdroj: vlastní zpracování

Ti studenti, kteří někdy navštívili kariérového poradce (8 %) dále uvedli, že důvodem návštěvy byla volba dalšího studia (7 odpovědí) a testování zájmů a studijních předpokladů (3 odpovědi). Žádný z dotazovaných nevedl, že kariérového poradce navštívil z důvodu změny oboru studia, volby povolání, přípravy na trh práce (příprava na pracovní pohovor, psaní životopisu...), prospěchu, nebo předčasného ukončení studia – viz Graf 8.

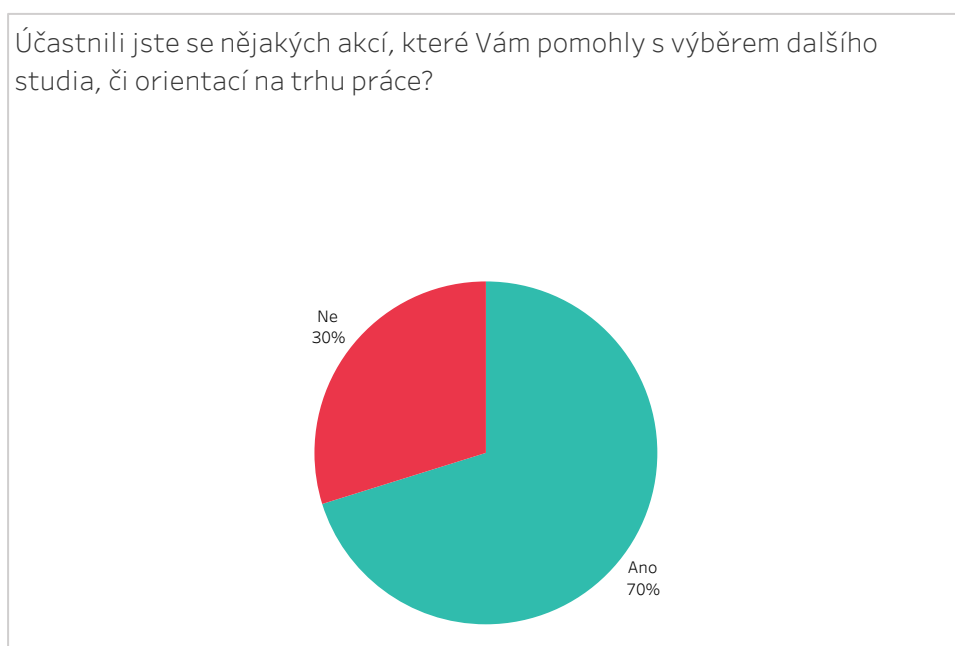
Graf 8: Důvod návštěvy kariérového poradce

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týká účasti na akcích zaměřených na pomoc s výběrem dalšího studia, či orientací na trhu práce, 70 % studentů uvedlo, že se někdy nějaké takové akce účastnilo, 30 % nikoliv – viz Graf 9.

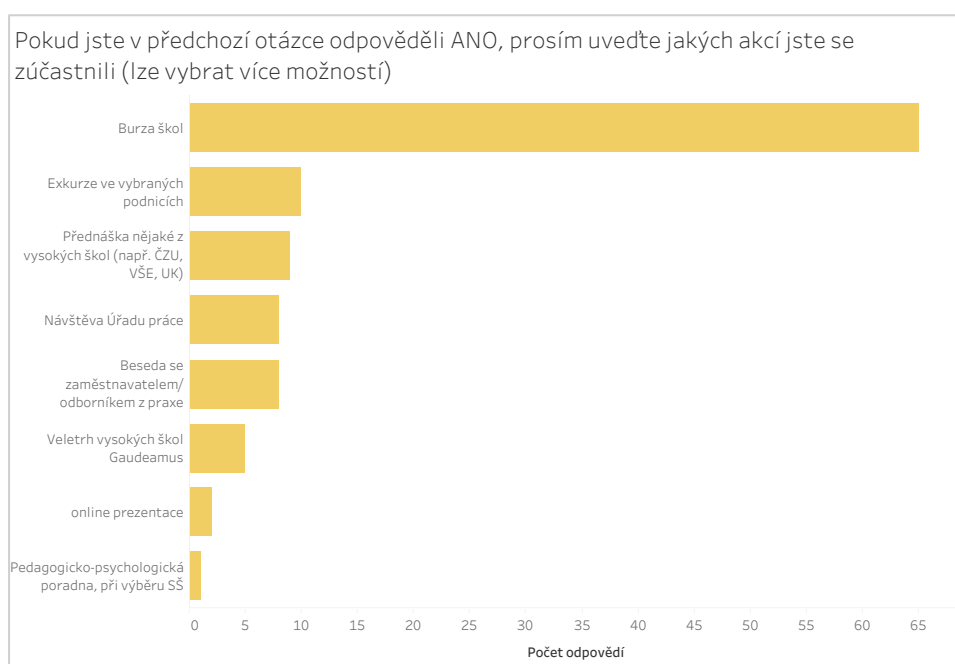
Graf 9: Účast na akcích zaměřených na výběr dalšího studia a orientací na trhu práce

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti, kteří odpověděli, že se někdy účastnili nějaké akce, která jim pomohla s výběrem dalšího studia, či orientací na trhu práce dále uvedli, že se jednalo o burzu škol (65 odpovědí), exkurzi ve vybraných podnicích (10 odpovědí), přednášku nějaké z vysokých škol (9 odpovědí), návštěvu Úřadu z práce (8 odpovědí), besedu se zaměstnavatelem, či odborníkem z praxe (8 odpovědí), veletrh vysokých škol Gaudeamus (5 odpovědí) a dále studenti do kolonky „jiné“ uvedli online prezentace (2 odpovědi) a návštěvu pedagogicko-psychologické poradny při výběru střední školy (1 odpověď) – viz Graf 10.

Graf 10: Účast na akcích spojených s kariérovým poradenstvím

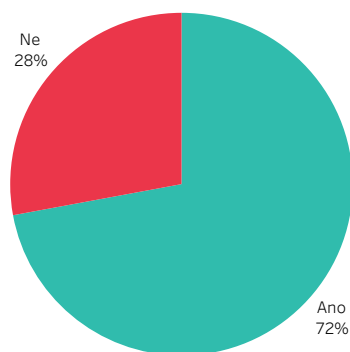

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka byla zaměřena na poskytování kariérového poradenství v době pandemie a zabývala se účastí studentů na vybraných akcích on-line (např. Gaudeamus). 72 % respondentů ví, že takovéto akce se v současné době pořádají a lze se jich účastnit. 28 % studentů o takových akcích neví – viz Graf 11.

Graf 11: Povědomí studentů o on-line akcích

Víte, že i v současné době pandemie se lze zúčastnit vybraných akcí on-line (např. Gaudeamus)?

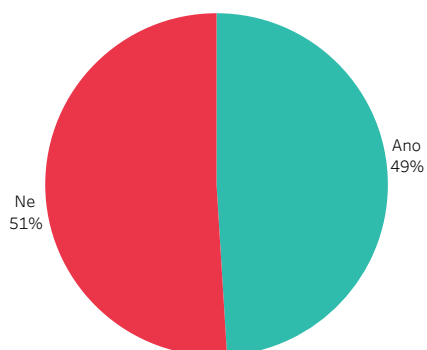

Zdroj: vlastní zpracování

Navazující otázka byla, zda se studenti nějaké takové on-line akce v posledním roce účastnili. Výsledky byly téměř vyrovnané. 51 % studentů uvedlo, že se žádné akce nezúčastnili a zbylých 49 % respondentů bylo na nějaké takové akci přítomno.

Graf 12: Účast studentů na on-line akcích

Zúčastnili jste se nějaké takové on-line akce (webináře, tj. on-line semináře; on-line veletrhu či jiné akce) v posledním roce?

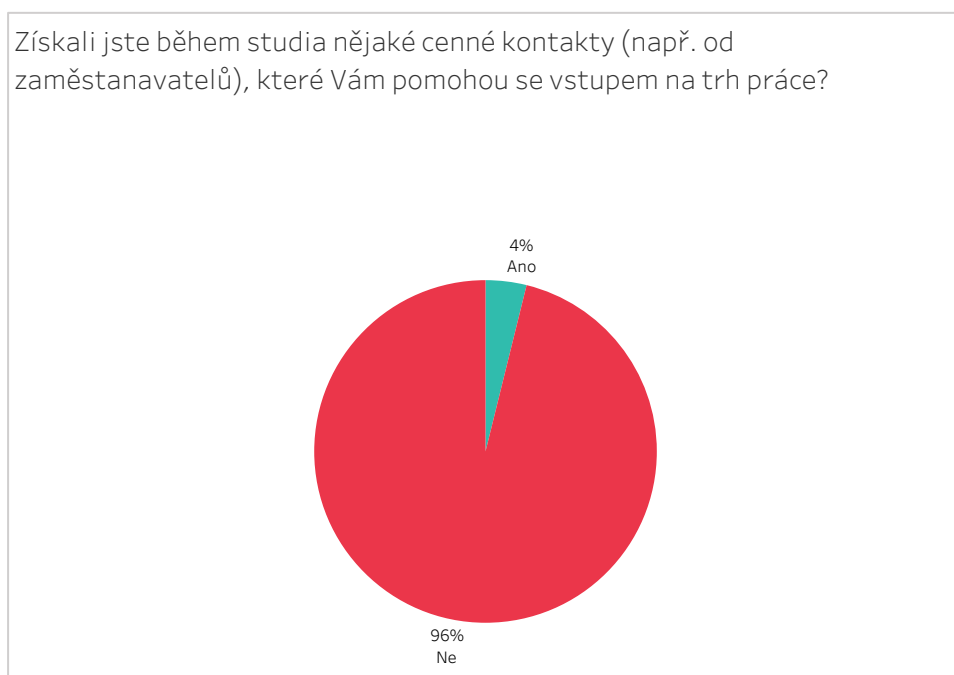

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, která zjišťovala, zda respondenti získali během studia nějaké cenné kontakty (např. od zaměstnavatelů), které jim pomohou se vstupem na trh práce, 96 % studentů uvedlo, že žádné takové kontakty nezískali – viz Graf 13.

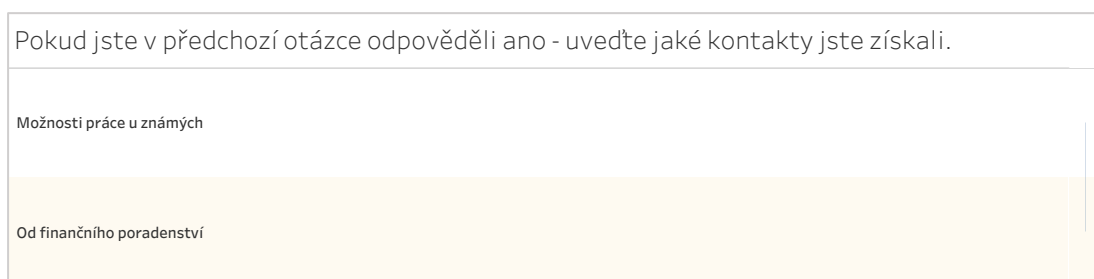
4 % studentů získalo během studia nějaký cenný kontakt a jednalo se o kontakt z oblasti finančního poradenství a nabídky práce od známých – viz Graf 14.

Graf 13: Získání cenných kontaktů od zaměstnavatelů

Zdroj: vlastní zpracování

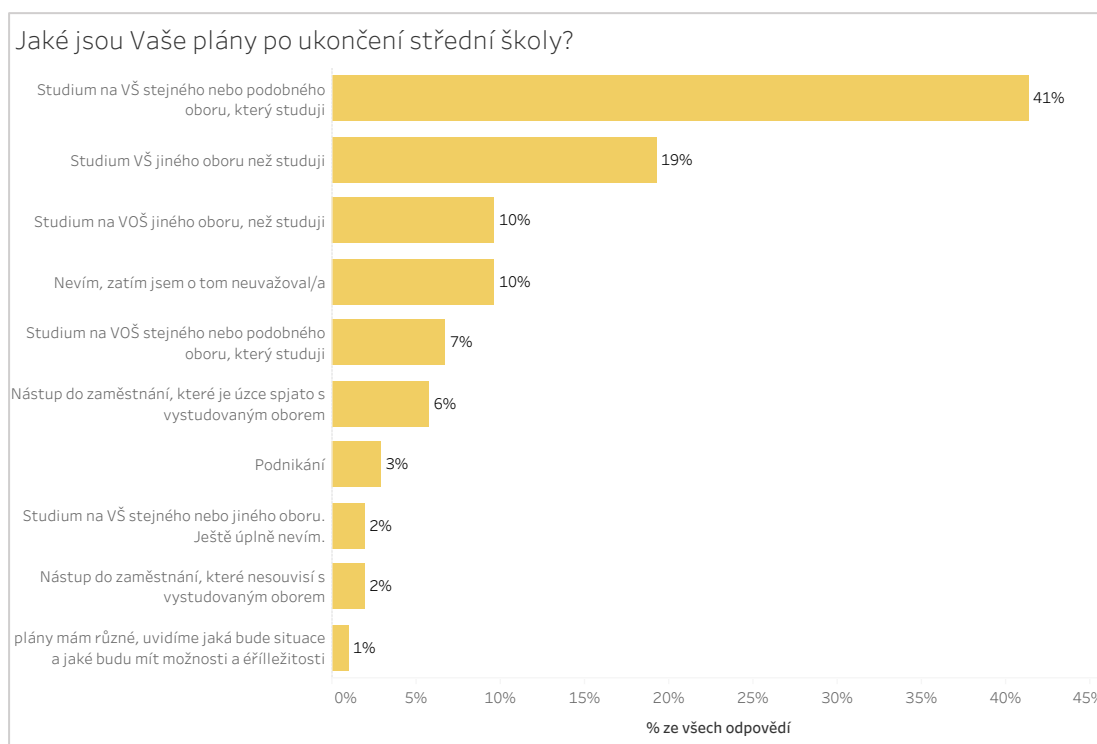
Graf 14: Uvedení získaných kontaktů

Zdroj: vlastní zpracování

V otázce, která byla zaměřena na to, zda studenti vědí, co budou dělat po ukončení střední školy 41 % respondentů uvedlo, že chtějí studovat stejný, nebo podobný obor, který nyní studují. 19 % studentů chce studovat jiný obor než ten, který momentálně studují, 10 % dotazovaných se zajímá o studium oboru na vyšší odborné škole, který je rozdílný od oboru, který studují. Dalších 10 % studentů o své budoucnosti zatím neuvažovalo. 7 % dotazovaných by rádo studovalo na střední odborné škole, jejíž obor bude navazovat na ten jejich studovaný. 6 % studentů chce nastoupit do zaměstnání, které je úzce spjato s jejich vystudovaným oborem. 3 % dotazovaných mají motivaci podnikat, 2 % studentů chce nastoupit do zaměstnání mimo svůj studovaný obor. Do kolonky „jiné“ uvedlo 1 % respondentů názor, že závisí na situaci, možnostech a příležitostech. Z šetření tedy vyplývá, že většina studentů ví, kam chce po ukončení střední školy směřovat. viz Graf 15.

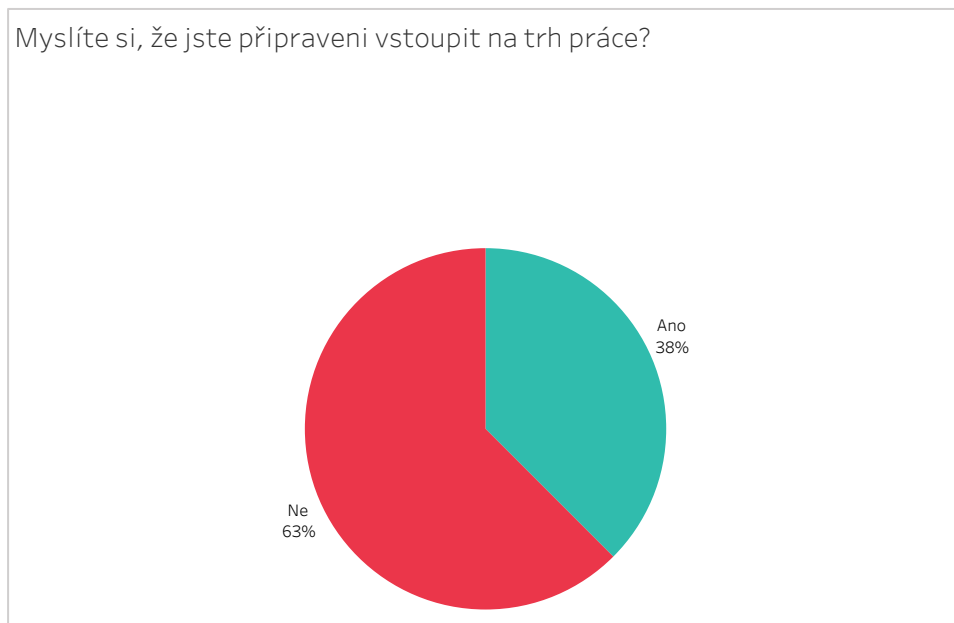
Graf 15: Plány studentů po ukončení SŠ

Zdroj: vlastní zpracování

V další otázce bylo zjištěno, že většina (63 %) studentů si myslí, že není připravena vstoupit na trh práce – viz Graf 16.

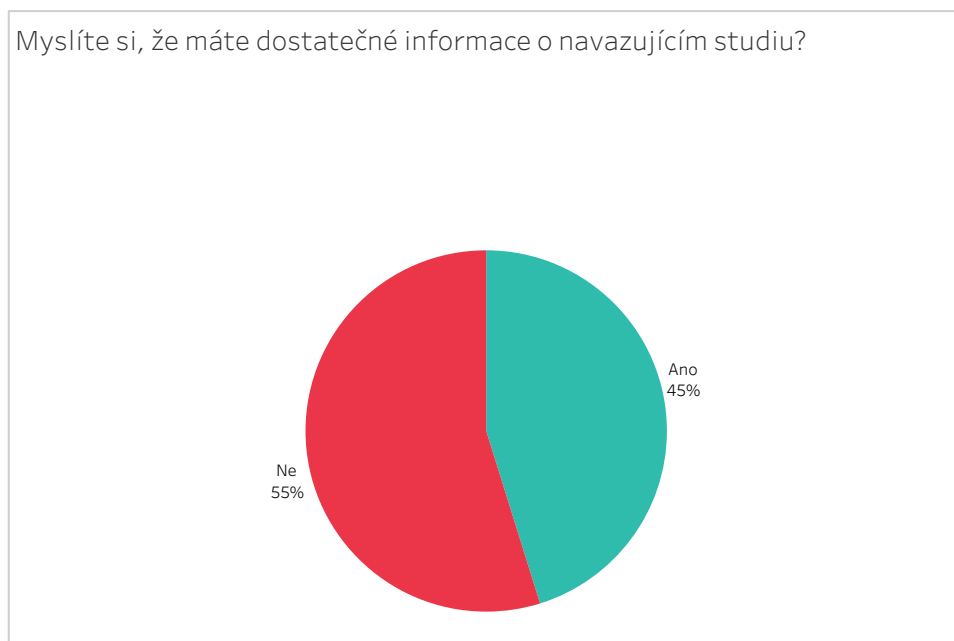
Graf 16: Připravenost studentů vstoupit na trh práce

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda respondenti mají dostatečné informace o navazujícím studiu, převažovala odpověď „Ne“. V dotazníku tak uvedlo 55 % studentů – viz Graf 17.

Graf 17: Dostatečné informace o navazujícím studiu

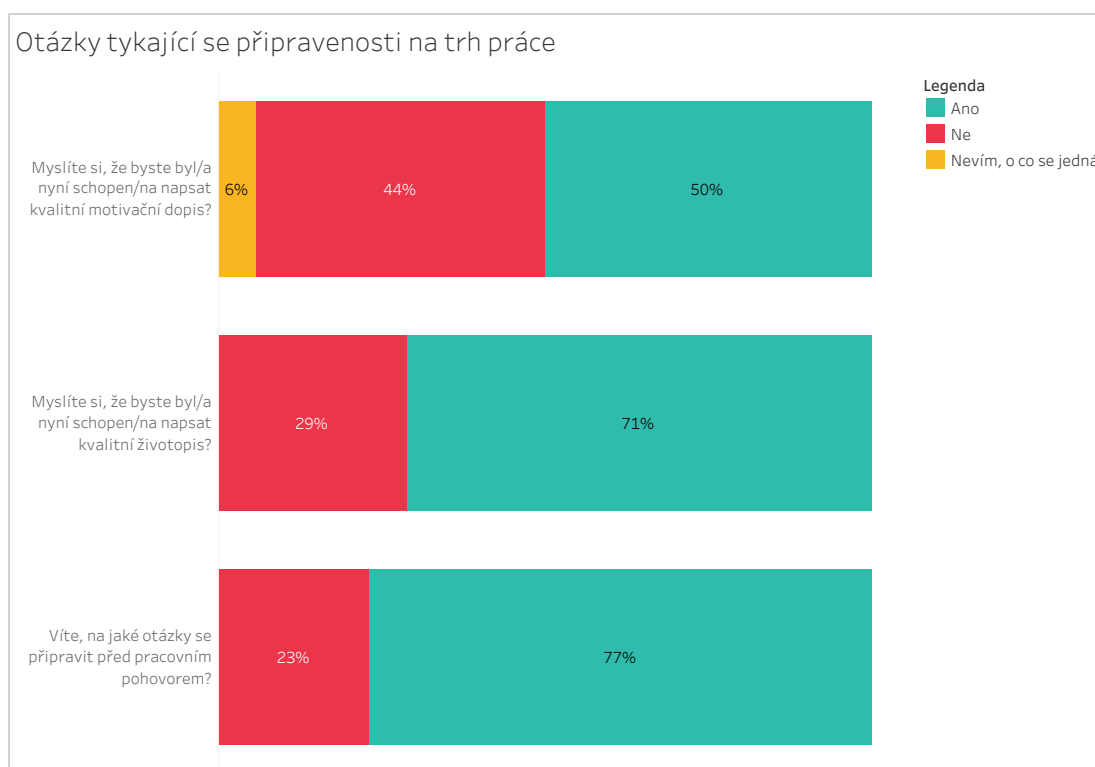

Zdroj: vlastní zpracování

Následující tři otázky se týkaly praktické připravenosti studentů na trh práce. 50 % dotazovaných si myslí, že by nyní bylo schopno napsat kvalitní motivační dopis. 44 % respondentů nikoliv a zbylých 6 % studentů neví, co si pod pojmem motivační dopis má představit.

Kvalitní životopis by dle názorů studentů bylo schopno napsat 71 % z nich. Největší množství studentů (77 %) si myslí, že ví, na jaké otázky se připravit před pracovním pohovorem – viz Graf 18.

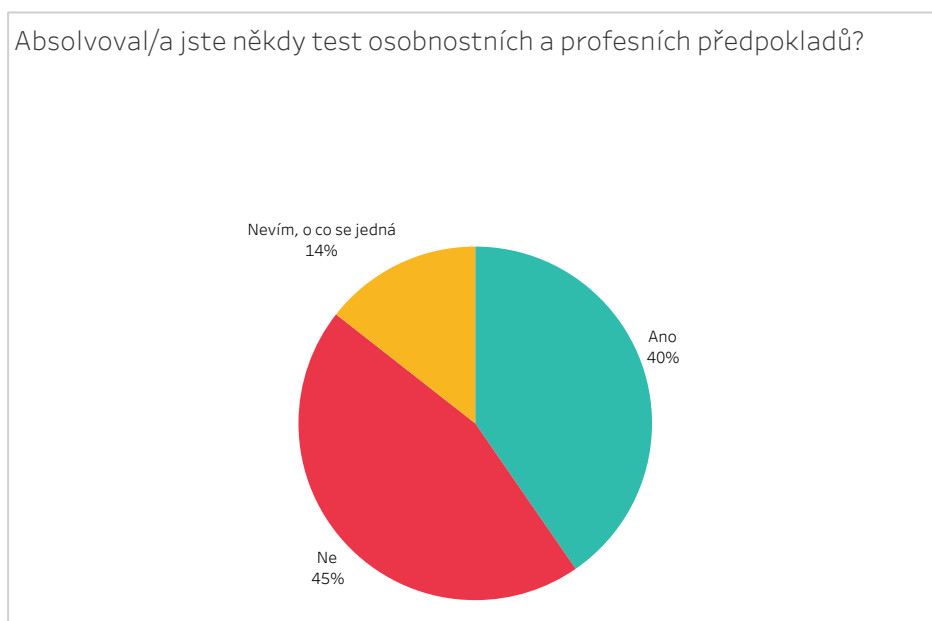
Graf 18: Analýza připravenosti studentů na trh práce

Zdroj: vlastní zpracování

Z dotazníkového šetření dále vyplynulo, že většina žáků (45 %) nikdy neabsolvovala test osobnostních a profesních předpokladů, dalších 14 % respondentů neví, o co se jedná, co si pod tímto pojmem představit – viz Graf 19.

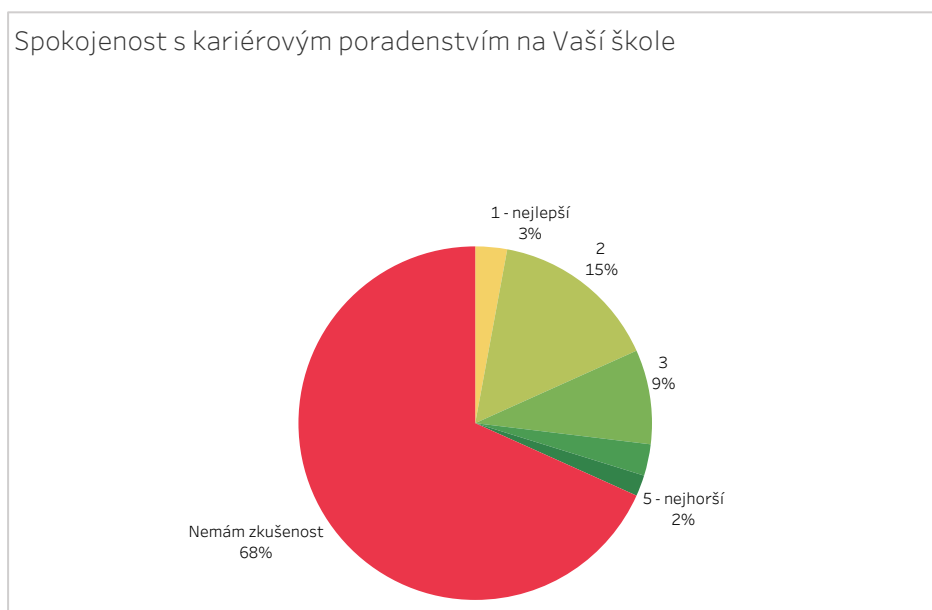
Graf 19: Absolvování testu osobnostních a studijních předpokladů

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázkou byla otázka škálová, na které studenti měli ohodnotit spokojenost s kariérovým poradenstvím na jejich škole. 68 % dotazovaných uvedlo, že s kariérovým poradenstvím na jejich škole nemají vůbec žádnou zkušenost, tudíž nemají co hodnotit. 15 % studentů ohodnotilo kariérové poradenství známkou 2, 9 % studentů známkou 3, 3 % studentů známkou 1 a zbylé 2 % známkou 5 – viz Graf 20.

Graf 20: Spokojenost s kariérovým poradenstvím na škole

Zdroj: vlastní zpracování

Závěrečná otázka byla otevřená a zjišťovala, zda je nějaké téma, které by respondenty zajímalo, příp. které by přispělo k lepšímu zorientování na trhu práce, nebo k lepšímu sebezpoznání. Odpovědi respondentů jsou uvedeny v grafu 21.

Graf 21: Téma, které by studenty zajímalo v oblasti kariérového poradenství

Je nějaké téma, které by Vás zajímalo, příp. které by přispělo k lepšímu zorientování na trhu práce nebo k lepšímu sebezpoznání?
asi tak nějak od každého trochu
Já bych brala rozšíření vůbec tohoto poradenství na naší škole, nikdo se s námi o tomto nikdy nebavil a hodně by mě to zajímalo! Zatím nevím na jakou VŠ chci jít, tak bych byla ráda, kdyby mi ve škole poradili, pomohli.. určitě ujasnění jaké kvality mám, na jaké vzdělání bych se hodila, jaké VŠ, VOŠ si mohu vybrat atd.
Jaké jsou naše možnosti, kam pokračovat...
jaké mám aktuální možnosti na trhu práce, co by pro mě bylo nejlepší
Kam mohu směřovat
možná bychom se každý měl o to více zajímat a poradenství by šlo probíhat během určitých hodin ve škole a být zapojeno přímo do výuky
Možnosti hledání zaměstnání

Zdroj: vlastní zpracování

10.5 Shrnutí otázek šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 104 žáků čtvrtých ročníků všech oborů studujících na Obchodní Akademii Vlašim. Respondenty byly z většího množství ženy (77 %), mužů bylo 22 % a 1 % dotazovaných si své pohlaví v dotazníku nepřálo uvést. Věk respondentů se pohyboval mezi 17-19 lety. Největší skupinou byli však žáci, kterým je 18 let (51 %). Nejvíce dotazovaných pochází se studijního oboru Ekonomické lyceum (63 %).

Z kvantitativního šetření vyplynulo několik pozitivních i negativních zjištění. Jedním z těch kladných je, že 64 % respondentů se někdy setkala s pojmem kariérové poradenství, ať už během studia na základní, nebo střední škole a z toho 57 % studentů také ví, co je náplní kariérového poradenství.

Většina žáků (70 %) se někdy účastnila akce zaměřené na pomoc s volbou dalšího studia, či orientací na trhu práce, avšak většinou se jednalo o burzu středních škol (65

odpovědí). Velmi málo studenti navštívili nějaký vybraný podnik (10 odpovědí), úřad práce (8 odpovědí), veletrh vysokých škol Gaudeamus (5 odpovědí), pedagogicko-psychologickou poradnu (1 odpověď), nebo se účastnili přednášky nějaké z vysokých škol, či besedy se zaměstnavatelem/odborníkem z praxe (8 odpovědí). Naopak dalším, velice kladným zjištěním je informovanost studentů o konání takových to akcí v době pandemie on-line (72 % respondentů). Nicméně nad polovinu dotazovaných se však žádné takové akce nezúčastnilo (51 %). Tato negativní zjištění potvrzuje také fakt, že 96 % studentů během svého studia nezískalo žádný kontakt, který by jim pomohl se vstupem na trh práce. Zbylá 4 % studentů získala buď kontakt z oblasti finančního poradenství, či od svých známých.

Nepříznivý a překvapující fakt je, že 79 % studentů čtvrtých ročníků nemá povědomí na koho se na jejich škole obrátit při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry. Další neméně znepokojivou informací je, že téměř všichni (92 % studentů) nikdy během svého života nenavštívili kariérového poradce. Malé množství studentů (8 %) se obrátilo na kariérového poradce pouze z důvodu volby dalšího studia, či testování zájmů a studijních předpokladů. Nikdo z nich nenavštívil kariérového poradce za účelem přípravy na trh práce (příprava na pohovor, psaní životopisu...), změny oboru studia, volby povolání, prospěchu a ani předčasného ukončení studia.

Velice příznivým faktem je značný zájem a motivace pro plánování budoucnosti studentů. Pouhých 10 % dotazovaných o plánech po ukončení střední školy neuvažovalo. Ostatní studenti uvažují nad studiem vysoké školy, vyšší odborné školy, nástupem do zaměstnání, či podnikáním. Nejméně studentů však chce po ukončení střední školy nastoupit do zaměstnání, nebo začít podnikat. Značí tomu také fakt, že 63 % studentů si myslí, že není připraveno vstoupit na trh práce. Co se týká praktické přípravy na trh práce, tak většina studentů (70 %) si myslí, že by byla schopna napsat kvalitní životopis a ví, na jaké otázky se připravit před pracovním pohovorem (77 %). Tato skutečnost by mohla být vysvětlena tak, že studenti absolvují předmět Fiktivní firma, kde se těmto náležitostem věnují. Je však zajímavé, že kvalitní motivační dopis by dokázala napsat pouze polovina studentů a 6 % dotazovaných, neví, co si pod pojmem motivační dopis má představit.

Přesto, že většina studentů má zájem o navazující studium, 55 % respondentů uvedlo, že nemá dostatečné informace o dalším vzdělání. Někteří studenti uvedli, že by je zajímalo, jaké jsou jejich možnosti, kam mohou pokračovat, jaké jsou aktuální možnosti na trhu práce a možnosti hledání zaměstnání a škol.

Velice alarmující informací je, že pouhých 40 % studentů absolvovalo někdy test osobnostních a profesních předpokladů. Toto tvrzení je také doplněno názory od studentů, kteří by měli zájem o takovéto testy, jelikož by se chtěli ujasnit o svých kvalitách a zjistit kam mohou směřovat.

11 Doporučení

Z důvodu značné neinformovanosti studentů o poskytovateli a poskytovaném kariérovém poradenství na škole, navrhuji uspořádat v prvním ročníku všech oborů workshop/prezentaci jak pro studenty, tak pro rodiče (např. v rámci třídních schůzek). Cílem tohoto workshopu/prezentace by bylo rozšíření povědomí o kariérovém poradenství na škole. Obsahem by mělo být seznámení s osobou kariérového poradce na škole, její představení, nabízené konzultační hodiny, kontakt, popis nabízených služeb a činností, metody, se kterými pracuje apod.

Součástí rozšíření povědomí o možnostech kariérového poradenství navrhuji také rozšířit webové stránky školy o rubriku Kariérové poradenství, kde studenti a rodiče uvidí všechny podstatné informace o KP na škole. Najdou zde základní informace o kariérovém poradci, včetně kontaktu a rozvrhu konzultačních hodin. Dále zde zájemci uvidí nabízené služby KP, aby měli větší přehled s čím se na kariérového poradce mohou obrátit. Tato rubrika by byla také doplněna o různé odkazy vztahující se ke kariérovému poradenství - např. možnost navazujícího studia (např. Atlas školství, Kam po maturitě...), pracovního uplatnění (např. NSP, NSK, Budoucnost profesí...), nabídka dobrovolnictví, online testy (MBTI, Emoční test barev, Test osobnosti...), dále by zde studenti našli informace o studentských konferencích, soutěžích, projektech, partnerských firmách a praktických návodech, jak správně napsat životopis, motivační dopis a jak se reprezentovat při pracovním pohovoru.

Z důvodu obav studentů z nepřipravenosti na trh práce navrhuji zavést v prvním ročníku všech oborů každému studentovi jeho osobní portfolio, které mu značně ulehčí jeho vstup na trh práce a bude se cítit sebejistěji. Toto portfolio bude student během studia doplňovat různými dokumenty, které nasbírá během studia na střední škole. Portfolio bude pravidelně kontrolováno a bude se také předkládat při závěrečných zkouškách. Součástí portfolio mohou být vysvědčení, jak ze základní a střední školy, dále personální dokumenty (CV v českém i anglickém jazyce, motivační dopis), různá osvědčení, čestná ocenění, certifikáty, diplomy, dále pracovní smlouvy a dohody o provedení práce, reference od zaměstnavatelů, hodnocení z praxe, kopie řidičského průkazu, potvrzení o zdravotní způsobilosti apod. Cílem tohoto portfolio je naučit

studenty systematicky shromažďovat své dokumenty a vyniknout tak na pracovním pohovoru.

Současně navrhuji zavedení takového „osobního portfolia“ také v on-line podobě, a to pomocí celosvětové profesní sociální sítě LinkedIn, kde budou studenti prezentovat své dovednosti a zkušenosti a mohou tak lépe navázat spolupráci a získat tak cenné kontakty pro snadnější vstup na trh práce, které velice postrádají. Tvorbu a správu obou portfolií (tištěného i on-line) navrhuji zařadit do nějakého ze společenskovedních předmětů, např. do občanské výchovy.

Jelikož většina studentů nikdy neabsolvovala test osobnostních a profesních předpokladů a nikdy nenavštívili kariérového poradce a někteří také uvedli, že by si rádi ujasnili své kvality a možnosti, navrhuji proto pro žáky třetích a čtvrtých ročníků uspořádat celodenní kariérní workshop, kde budou studenti moci jednotlivě navštívit kariérového poradce, vyzkoušet si testy osobnostních a studijních předpokladů, včetně interpretace výsledků (MBTI osobnostní test, DVP - Dotazník volby povolání a plánování profesní kariéry, Test profesních zájmů B-I-T-II, Test hierarchie zájmů apod.). Cílem tohoto workshopu je přispět k většímu sebepoznání studentů.

Po rozhovoru s kariérovou poradkyní navrhuji také rozšíření pomůcek, technik a nástrojů pro poskytované kariérové poradenství na škole. Navrhuji pořízení terapeutických karet „Stavy“, které jsou inspirovány Hollandovou teorií profesní orientace – viz kapitola 3.1. Tato technika podporuje proces uvědomění, sebepoznání, rozvíjí kreativitu, usnadňuje sdílení emocí, vybízí k přemýšlení o lidských vlastnostech a o vlastní osobě. Tyto karty jsou vhodným nástrojem pro volbu pracovního zaměření a analýzu pracovního potencialu studentů. Dále navrhuji zakoupení terapeutických karet „Obrazy“, které mají za cíl motivovat studenta k přemýšlení o jeho budoucnosti, stanovit si důležité hodnoty ve svém životě a naučit se svou budoucnost plánovat. Obě, výše zmíněné kariérové techniky navrhuji zařadit také do kariérního workshopu a tím reagovat na přání studentů spočívající ve zjištění svých kvalit, možností a směřování.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma „Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání“ se zabývala analýzou současné situace kariérového poradenství na vybrané střední odborné škole na Benešovsku (OA Vlašim). Bylo provedeno kvantitativní a kvalitativní šetření, na jehož základě byla navržena různá opatření, doporučení a aktivity na zefektivnění při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry.

Teoretická část bakalářské práce představila základní pojmy jako je poradenství, kariéra, profesní orientace, kariérové (profesní) poradenství a kariérní zralost. Dále obsahovala charakteristiku čtyř vybraných teorií kariérního vývoje, popsala systém kariérového poradenství v České republice, dále se tato část věnovala kurikulárním dokumentům, charakteristice kariérového poradce pro vzdělávací a profesní dráhu dle NSP a NSK a charakteristice cílové skupiny adolescentů.

Praktická část bakalářské práce se skládala z charakteristiky vybrané střední odborné školy, realizací průřezového tématu „Člověk a svět práce“ v ŠVP, kvalitativního a kvantitativního šetření. V rámci kvalitativního šetření bylo provedeno interview s ředitelem střední odborné školy na Benešovsku a výchovnou poradkyní působící na téže škole. Kvantitativního šetření se účastnili žáci čtvrtých ročníků, kteří vyplňovali on-line dotazníky. Na základě získaných dat z těchto šetření, byla provedena analýza a následně byla navržena doporučení pro rozvoj kariérového poradenství na vybrané střední odborné škole.

Na základě informací vyplývajících z kvalitativního a kvantitativního šetření bylo navrženo rozšířit informovanost studentů o poskytovateli a poskytovaném kariérovém poradenství na střední odborné škole, a to prostřednictvím workshopu/prezentace pro žáky a rodiče prvních ročníků a rozšířením webových stránek střední odborné školy o rubriku „Kariérové poradenství“.

Pro snadnější vstup studentů na trh práce bylo doporučeno založit každému studentovi jeho osobní portfolio a on-line profil na celosvětové profesionální síti LinkedIn, kde studenti budou moci získat cenné kontakty od zaměstnavatelů a snadněji tak navázat spolupráci.

Pro rozšíření technik výchovné poradkyně a tím přispět ke zkvalitnění poskytovaných služeb bylo doporučeno zakoupení terapeutických karet „Stavy“ a „Obrazy“, které pomohou studentům lépe sdílet emoce, přemýšlet o své budoucnosti a analyzovat jejich profesní potencial. Tyto techniky byly navrženy zařadit do konceptu celodenního kariérového workshopu pro studenty třetích a čtvrtých ročníků spolu s testy osobnostních a studijních předpokladů a přispět tím k většímu sebepoznání studentů.

Výsledky šetření a navržená doporučení byly předloženy výchovné poradkyni působící na Obchodní akademii Vlašim.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Tištěné zdroje

BĚLOHLÁVEK, František a Karel KÁRÁSZ, 1994. *Osobní kariéra*. Praha: Grada. ISBN 978-80-7169-083-2.

BLATNÝ, Marek, 2017. *Psychologie celoživotního vývoje* [online]. Prague: Karolinum [vid. 2021-01-24]. ISBN 978-80-246-3524-8. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&AN=1526824>

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana, 2004. *Slovník pojmů k řízení lidských zdrojů*. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7179-468-4.

FREIBERGOVÁ, Z., I. SLAVÍKOVÁ, J. KRÁL a J. OPOČENSKÝ, 2015. *Metodika bilanční diagnostiky. Certifikovaná metoda MPSV č.j. 2015/66211-312*. Praha: Národní vzdělávací fond.

GAVORA, Peter, Vladimír JŮVA a Vendula HLAVATÁ, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.

KAŠPAROVÁ, Jana a KURIKULUM S (PROJEKT), 2012. *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. ISBN 978-80-87652-05-3.

KOŠTÁLOVÁ, Helena a Markéta CUDLÍNOVÁ, 2015. *Praktický průvodce kariérového poradce pro 21. století*. Praha: Evropská kontaktní skupina. ISBN 978-80-87993-01-9.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.

NAKONEČNÝ, Milan, 1997. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-0628-8.

OECD, 2004. *Career guidance: a handbook for policy makers*. Paris: OECD. ISBN 92-64-015191.

OECD, ed., 2010. *Learning for jobs: synthesis report of the OECD Reviews of Vocational Education and Training*. Paris: OECD. OECD reviews of vocational education and training. ISBN 978-92-64-08223-6.

PALÁN, Zdeněk, 2002. *Lidské zdroje: výkladový slovník; výchova, vzdělávání, péče, řízení*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-0950-0.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.

SKALKOVÁ, Jarmila, 1999. *Obecná didaktika*. Vyd. 1. Praha: ISV. Pedagogika. ISBN 978-80-85866-33-9.

SVOBODOVÁ, Dagmar, 2015. *Profesní poradenství: vybrané kapitoly*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5092-7.

SZEBESTOVÁ, Zdeňka a Mária BEZCHLEBOVÁ, 2012. *Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol. 1. díl, 1. díl.*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. ISBN 978-80-87063-39-2.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

ŠVP OA Vlašim, Vlašim, 2014.

TAXOVÁ, Jiřina, 1987. *Pedagogicko psychologické zvláštnosti dospívání*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-426-87.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-308-4.

VENDEL, Štefan, 2008. *Kariérní poradenství*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1731-9.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: Sbírká zákonů. 17. 2. 2005. ISSN 1211-1244.

WALTEROVÁ, Eliška a Lubomír ČERVINKA, 1994. *Kurikulum: Proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-0846-5.

Elektronické zdroje:

ATLASSKOLSTVI.CZ, 2020. *Obchodní akademie, Vlašim, V Sadě 1565 | AtlasŠkolství.cz* [online]. [vid. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://www.atlasskolstvi.cz/>

ATRE, 2005. 2005/72 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. *ATRE* [online]. [vid. 2020-10-31]. Dostupné z: <http://www.atre.cz/zakony/page0131.htm>

EUROGUIDANCE, 2016. *Poradenství v České republice* [online]. [vid. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://www.euroguidance.cz/poradenstvi-v-cr.html>

GLADWELL, Malcolm, 2015. Personality Plus by Malcolm Gladwell - [PDF Document]. *documents.pub* [online]. [vid. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://documents.pub/document/personality-plus-by-malcolm-gladwell.html>

INFOABSOLVENT, 2011. Analýza práce a potřeb poradců v oblasti kariérového poradenství na školách | Infoabsolvent.cz. *Infoabsolvent* [online]. [vid. 2020-11-17]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceRady?Stranka=9-0-65&NazevSeo=Analyza-prace-a-potreb-poradcu-v-oblasti->

KGOOLD, 2011. Mbti Web Presentation. In: [online]. Technology. B.m. [vid. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/kgoold/mbti-web-presentation>

KMOŠEK, Petr, 2016. Zvolte dle svého MBTI vhodné zaměstnání... *Petr Kmošek* [online]. [vid. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www.kmosek.com/mbti-a-volba-zamestnani/>

KMOŠEK, Petr, 2020. Skrytý potenciál kariérového poradenství. *Petr Kmošek* [online]. [vid. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.kmosek.com/skryty-potencial-karieroveho-poradenstvi/>

LIFECARE, 2015. Myers Briggs Type Indicator. *LifeCafe* [online]. [vid. 2020-11-15]. Dostupné z: <http://www.lifecafe.in/myers-briggs-type-indicator.html>

LICHTENBERKOVÁ, Kateřina, Petr CHALUŠ a Jiří DOSTÁL, 2019. *PODKLADOVÁ STUDIE Člověk a svět práce* [online]. 2019. B.m.: NUV, Praha. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/3609_1_1/

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2009. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 75-41-M/01 Sociální činnost* [online]. 05 2009. Dostupné z: http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%207541M01%20Socialni%20cinnost.pdf

MŠMT, 2020. *Podoby kariérového poradenství, MŠMT ČR* [online]. [vid. 2021-02-07]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/podoby-karieroveho-poradenstvi-1>

NÁRODNÍ SOUSTAVA KVALIFIKACÍ, 2014. Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu - Národní soustava kvalifikací. *Národní soustava kvalifikací* [online]. [vid. 2020-10-25]. Dostupné z: https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-1538-Karierovy_poradce_pro_vzdelavaci_a_profesni_drahu/revize-696/hodnotici-standard

NÁRODNÍ SOUSTAVA POVOLÁNÍ, 2017a. Kariérový poradce. *NSP* [online]. [vid. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://nsp.cz/jednotka-prace/karierovy-poradce>

NÁRODNÍ SOUSTAVA POVOLÁNÍ, 2017b. Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu. *Národní soustava povolání* [online]. [vid. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://nsp.cz/jednotka-prace/karierovy-poradce-pro-vzd>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, 2021a. Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [vid. 2020-10-28]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, [2021]. Školská poradenská zařízení (ŠPZ), Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [vid. 2020b-10-31]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolska-poradenska-zarizeni>

OA VLAŠIM, 2021. *OA Vlašim* [online]. [vid. 2021-02-13]. Dostupné z: <http://www.vlasimoa.cz/obory/lyceum.html>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, nedatováno. ABZ.cz: slovník cizích slov - online hledání. *Slovník cizích slov* [online]. [vid. 2020a-11-15]. Dostupné z: https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=MBT&typ_hledani=prefix

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, nedatováno. ABZ.cz: slovník cizích slov - online hledání. *Slovník cizích slov* [online]. [vid. 2020b-11-08]. Dostupné z: https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=adolesc&typ_hledani=prefix

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, nedatováno. *kariéra - ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. [vid. 2020c-12-05]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kariera>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, nedatováno. *kariérní zralost - ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. [vid. 2020d-12-05]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/karierni-zralost>

ÚŘAD PRÁCE ČR, 2020. Informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR. *Úřad práce ČR* [online]. [vid. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/informacni-a-poradenska-strediska-uradu-prace-cr>

WATTS, A., 2010. The Relationship of Career Guidance to VET. [online]. [vid. 2020-10-31]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/education/skills-Beyond-school/44246616.Pdf>

SEZNAM ZKRATEK

ICT – Informační a komunikační technologie

IPS – Informační a poradenské středisko

KP – Kariérové poradenství

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NSK – Národní soustava kvalifikací

NSP – Národní soustava povolání

NÚV – Národní ústav pro vzdělávání

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

PT – Průřezové téma

RVP – Rámcový vzdělávací program

SPC – Speciálně pedagogické centrum

SŠ – Střední škola

ŠVP – Školní vzdělávací program

VP – Výchovné poradenství

ZŠ – Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Čtyři typy osobnosti MBTI	18
Obrázek 2: 16 typů osobnosti MBTI	19
Obrázek 3: Problémy v oblasti KP, které poradce řeší s žáky SŠ (%)	26

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Respondenti - kvalitativní šetření.....	38
--	----

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Rozdělení respondentů dle pohlaví	43
Graf 2: Rozdělení respondentů dle věku.....	43
Graf 3: Rozdělení respondentů dle studovaného oboru.....	44
Graf 4: Setkání studentů s pojmem kariérové poradenství.....	45
Graf 5: Povědomí studentů o obsahu kariérového poradenství	45
Graf 6: Povědomí studentů o osobě poskytující kariérové poradenství na škole	46
Graf 7: Návštěva kariérového poradce studenty.....	47
Graf 8: Důvod návštěvy kariérového poradce	48
Graf 9: Účast na akcích zaměřených na výběr dalšího studia a orientací na trhu práce	48
Graf 10: Účast na akcích spojených s kariérovým poradenstvím.....	49
Graf 11: Povědomí studentů o on-line akcích	50
Graf 12: Účast studentů na on-line akcích.....	50
Graf 13: Získání cenných kontaktů od zaměstnavatelů	51
Graf 14: Uvedení získaných kontaktů	51
Graf 15: Plány studentů po ukončení SŠ	52
Graf 16: Připravenost studentů vstoupit na trh práce	53
Graf 17: Dostatečné informace o navazujícím studiu.....	53
Graf 18: Analýza připravenosti studentů na trh práce	54
Graf 19: Absolvování testu osobnostních a studijních předpokladů	55
Graf 20: Spokojenost s kariérovým poradenstvím na škole	55
Graf 21: Téma, které by studenty zajímalo v oblasti kariérového poradenství	56

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Kvalitativní šetření (otázky pro ředitele školy)

Příloha 2: Kvalitativní šetření (otázky pro kariérovou poradkyni)

Příloha 3: Autentický přepis rozhovoru s ředitelem školy

Příloha 4: Autentický přepis rozhovoru s kariérovou poradkyní

Příloha 5: Kvantitativní šetření (vzor dotazníku pro studenty)

Příloha 1: Kvalitativní šetření (otázky pro ředitele školy)

- 1) Jak probíhá KP na vaší škole? Prosím, konkrétně popište.
- 2) Kdo na vaší škole poskytuje KP?
- 3) Spolupracujete s výchovnou/kariérovou poradkyní v oblasti KP? Pokud ano, uveďte jak.
- 4) Jak u vás ve škole probíhají individuální konzultace? Je možné, aby výchovná/kariérová poradkyně poskytovala kariérní konzultace žákům v době, kdy probíhá výuka? Nebo je dán prostor individuálnímu kariérovému poradenství po výuce?
- 5) Jak u vás ve škole probíhá skupinové kariérové poradenství?
- 6) Realizujete kariérové vzdělávání žáků i ve výuce? V jakých předmětech?
- 7) Zařazujete Vy osobně témata, týkající se kariéry/profesní přípravy i do výuky? Uveďte, proč ano/ne a jakým způsobem.
- 8) Jaký je Váš názor na oddělení pozice kariérového poradce od výchovného poradce?
- 9) Změnilo se nějak poskytování kariérového poradenství / kariérového vzdělávání žáků během pandemie? Pokud ano, jaké on-line platformy jste využívali/využíváte?
- 10) Spolupracujete s nějakými organizacemi, institucemi, partnery v rámci realizace kariérového vzdělávání/poradenství? Uveďte s jakými.
- 11) Vzdělávají se vaši zaměstnanci v oblasti poskytování kariérového vzdělávání / poradenství? Máte na ně v této oblasti nějaké nároky?
- 12) Jak propagujete KP na vaší škole?

Příloha 2: Kvalitativní šetření (otázky pro kariérovou poradkyni)

- 1) Jak probíhá KP na vaší škole? Prosím, konkrétně popište.
- 2) Poskytujete kariérové poradenství na vaší škole pouze Vy?
- 3) Využíváte při KP nějaké pomůcky? Jsou nějaké pomůcky, které byste uvítala?
- 4) Pracujete s žáky více individuálně, nebo skupinově?
- 5) Jak je na vaší škole realizováno individuální KP? Je možnost uvolnit žáka z vyučovací hodiny pro potřeby poskytnutí individuálního kariérového poradenství? Příp. kdy jsou konzultace realizovány?
- 6) Jaké metody a formy využíváte v rámci individuálního poradenství? (formy: osobní, on-line (video)hovor, chat, telefonicky, jiné...)
- 7) Jak je na vaší škole realizováno skupinové poradenství? Realizujete kariérové vzdělávání i ve výuce? Jak a v jakých předmětech?
- 8) Jaké metody a formy využíváte v rámci skupinového poradenství? (formy: osobní, on-line (video)hovor, chat, telefonicky, jiné...)
- 9) Jaké metody a formy se Vám v rámci poskytování KP (obecně) nejvíce osvědčily?
- 10) Jak probíhá KP u čtvrtých ročníků SOŠ? Máte nějaké konkrétní techniky, které se u této cílové skupiny osvědčily?
- 11) Změnilo se poskytování KP během pandemie (březen 2020 – současnost)? Realizovali jste KP prostřednictvím nějaké on-line platformy (Zoom, MS Teams, BigBlueButten, GoogleMeet, Whereby aj.)?
- 12) Využíváte nějaké on-line nástroje? Případně nějaké on-line diagnostické nástroje?
- 13) Kolik akcí v rámci skupinového KP máte standardně naplánovaných pro žáky 4. ročníků? Jsou nějaké akce z oblasti KP, které se kvůli pandemické situaci konaly/budou konat on-line?
- 14) Spolupracujete s nějakými organizacemi, institucemi či dalšími partnery v rámci KP? Uveďte s jakými.
- 15) Jak propagujete KP na vaší škole?

Příloha 3: autentický přepis rozhovoru s ředitelem školy

1) Jak probíhá KP na vaší škole? Prosím, konkrétně popište.

„Kariérové poradenství je v kompetenci výchovné poradkyně, popř. žáky směřují také učitelky odborných předmětů, poskytují rady žákům, kteří směřují na ekonomické školy”.

„Poradenství probíhá formou konzultací v konzultačních hodinách, individuálně, skupinově a pokyny k podávání přihlášek jsou poskytovány i celé třídě (aktuálně online)”.

2) Kdo na vaší škole poskytuje KP?

„Výchovná poradkyně, popř. učitelky odborných předmětů, které poskytují rady žákům, kteří směřují na ekonomické školy”.

3) Spolupracujete s výchovnou/kariérovou poradkyní v oblasti KP? Pokud ano, uveďte jak.

„Spolupracujeme zejména při přípravě náborových akcí a prezentací škol. Dále jako ředitel poskytují podmínky pro činnost kariérové poradkyně”.

4) Jak u vás ve škole probíhají individuální konzultace? Je možné, aby výchovná/kariérová poradkyně poskytovala kariérní konzultace žákům v době, kdy probíhá výuka? Nebo je dán prostor individuálnímu kariérovému poradenství po výuce?

„Ano, můžeme využít i prostoru v běžné výuce. Individuální konzultace probíhají v poradenské místnosti (nyní online učebna Classroom) v konzultačních hodinách i mimo ně”.

5) Jak u vás ve škole probíhá skupinové kariérové poradenství?

„Skupinové poradenství probíhá také v poradenské místnosti (nyní online učebna Classroom) v konzultačních hodinách i mimo ně, dále ve výuce společenskovedních předmětů”.

6) Realizujete kariérové vzdělávání žáků i ve výuce? V jakých předmětech?

„Ano, v ekonomice, společenských vědách, občanské nauce, psychologii apod”.

7) Zařazujete Vy osobně témata, týkající se kariéry/profesionální přípravy i do výuky? Uveďte, proč ano/ne a jakým způsobem.

„Částečně. Učím v nižších ročnících matematiku a více se soustředím na přechod žáků ze ZŠ a jejich adaptaci na SŠ”.

8) Jaký je Váš názor na oddělení pozice kariérového poradce od výchovného poradce?

„V podmínkách naší malé školy to vidím jako zbytečné. Výchovná poradkyně žáky zná, pracuje s nimi a průběžně, tedy řeší otázky kariérového poradenství”.

9) Změnilo se nějak poskytování kariérového poradenství / kariérového vzdělávání žáků během pandemie? Pokud ano, jaké on-line platformy jste využívali/využíváte?

„Veškeré kariérové poradenství probíhá on-line ve webovém programu Classroom. Jedná se především o konzultace a nabídky škol online. Průběžně využíváme také poradenství po telefonu”.

10) Spolupracujete s nějakými organizacemi, institucemi, partnery v rámci realizace kariérového vzdělávání/poradenství? Uveďte s jakými.

„Spolupracujeme s různými firmami, tedy potenciálními zaměstnavateli, dále s Úřadem práce a Pedagogicko-psychologickými poradnami”.

11) Vzdělávají se vaši zaměstnanci v oblasti poskytování kariérového vzdělávání / poradenství? Máte na ně v této oblasti nějaké nároky?

„Ano, vzdělávají. Mým požadavkem je, aby se zaměstnanci průběžně vzdělávali”.

12) Jak propagujete KP na vaší škole?

Kariérové poradenství propagujeme na nástěnce spolu s výchovným poradenstvím, dále při akcích pořádaných výchovnou poradkyní.

Příloha 4: autentický přepis rozhovoru s výchovnou poradkyní

1) Jak probíhá KP na vaší škole? Prosím, konkrétně popište.

„Nejčastěji jsou využívány skupinové a individuální konzultace s žáky, a to především o výběru dalšího studia, zprostředkování nabídky vysokých škol (Gaudeamus, návštěvy z VŠ, propagační materiály apod.), zprostředkování nabídky práce od firem a spolupracujeme také s úřadem práce, který nám poskytuje pravidelné přednášky”.

2) Poskytujete kariérové poradenství na vaší škole pouze Vy?

„Ano, pouze já”.

3) Využíváte při KP nějaké pomůcky? Jsou nějaké pomůcky, které byste uvítala?

„Nejčastěji využívám webové stránky institucí s konkrétními informacemi pro kariérové poradenství a webový portál pro kariérové poradenství”.

4) Pracujete s žáky více individuálně, nebo skupinově?

„Ve stejné míře skupinově i individuálně”.

5) Jak je na vaší škole realizováno individuální KP? Je možnost uvolnit žáka z vyučovací hodiny pro potřeby poskytnutí individuálního kariérového poradenství? Příp. kdy jsou konzultace realizovány?

„Žáka lze buď omluvit z výuky, nebo mě může navštívit v době konzultačních hodin, velké přestávky, nebo si domluvit schůzku po vyučování”.

6) Jaké metody a formy využíváte v rámci individuálního poradenství? (formy: osobní, on-line (video)hovor, chat, telefonicky, jiné...)

„Nejčastěji se s žáky setkávám osobně a nyní v době pandemie buď přes online hovor nebo chat”.

7) Jak je na vaší škole realizováno skupinové poradenství? Realizujete kariérové vzdělávání i ve výuce? Jak a v jakých předmětech?

„Kariérové poradenství je realizováno ve výuce společenskovedních předmětů”.

8) Jaké metody a formy využíváte v rámci skupinového poradenství?

(formy: osobní, on-line (video)hovor, chat, telefonicky, jiné...)

„Momentálně hodně využívám webový program Clasroom, dále také online hovor a chat“.

9) Jaké metody a formy se Vám v rámci poskytování KP (obecně) nejvíce osvědčily?

„Nejvíce se mi za svou praxi osvědčily individuální konzultace“.

10) Jak probíhá KP u čtvrtých ročníků SOŠ? Máte nějaké konkrétní techniky, které se u této cílové skupiny osvědčily?

„Ve čtvrtém ročníku studentům rozdávám dotazník na osobnostní směřování, který se mi velice osvědčil“.

11) Změnilo se poskytování KP během pandemie (březen 2020 – současnost)? Realizovali jste KP prostřednictvím nějaké on-line platformy (Zoom, MS Teams, BigBlueButten, GoogleMeet, Whereby aj.)?

„Ano, kariérové poradenství poskytuji pomocí platformy Clasroom“.

12) Využíváte nějaké on-line nástroje? Případně nějaké on-line diagnostické nástroje?

„Ne, nevyužívám“.

13) Kolik akcí v rámci skupinového KP máte standardně naplánovaných pro žáky 4. ročníků? Jsou nějaké akce z oblasti KP, které se kvůli pandemické situaci konaly/budou konat on-line?

„Standardně máme naplánované minimálně 4. Jako online akci jsem studentům sdílela Gaudeamus“.

14) Spolupracujete s nějakými organizacemi, institucemi či dalšími partnery v rámci KP? Uveďte s jakými.

„Pedagogicko-psychologická poradna, Úřad práce, časopis Kam po maturitě“.

15) Jak propagujete KP na vaší škole?

„Každoročně informuji žáky prvních ročníků. Dále na nástěnce a osobně nabízím konzultace“.

Příloha 5: Kvantitativní šetření (vzor dotazníku pro studenty)

1) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena
- c) Nechci uvádět

2) Jaký je Váš věk?

- a) 17 let?
- b) 18 let
- c) 19 let
- d) 20 let a více

3) Jaký obor studujete?

- a) Ekonomické lyceum
- b) Obchodní akademie se zaměřením Ekonomika a podnikání
- c) Obchodní akademie se zaměřením na Cestovní ruch
- d) Obchodní akademie se zaměřením na Zahraniční obchod a mediální komunikace
- e) Obchodní akademie se zaměřením na Informatika v ekonomice

4) Setkal/a jste se někdy s pojmem kariérové poradenství?

- a) Ano
- b) Ne

5) Víte, co je obsahem kariérového poradenství

- a) Ano
- b) Ne

6) Víte, kdo je u Vás ve škole kariérový poradce?

- a) Ano
- b) Ne

7) Navštívili jste někdy kariérového poradce?

- a) Ano
- b) Ne

8) **Pokud jste v předchozí otázce uvedli „ano“ uveďte z jakého důvodu jste navštívili kariérového poradce? (lze vybrat i více možností)**

- a) Změna oboru studia
- b) Prospěch
- c) Testování zájmů a studijních předpokladů
- d) Volba dalšího studia
- e) Volba povolání
- f) Příprava na trh práce (příprava na pracovní pohovor, psaní životopisu...)
- g) Předčasné ukončení studia
- h) Jiné (Prosím, uveďte.)

9) **Účastnili jste se nějakých akcí, které Vám pomohly s výběrem dalšího studia, či orientací na trhu práce?**

- a) ANO
- b) NE

10) **Pokud jste v předchozích otázkách odpověděli ANO, prosím uveďte, jakých akcí jste se zúčastnili.**

- a) Burza škol
- b) Beseda se zaměstnavatelem/odborníkem z praxe
- c) Návštěva Úřadu práce
- d) Exkurze ve vybraných podnicích
- e) Přednáška nějaké z vysokých škol (např. ČZU, VŠE, UK)
- f) Veletrh vysokých škol Gaudeamus
- g) Jiné – uveďte

11) **Víte, že i v současné době pandemie se lze zúčastnit vybraných akcí on-line (např. Gaudeamus)?**

- a) Ano
- b) Ne

12) **Zúčastnili jste se nějaké takové on-line akce (webináře, tj. on-line semináře; on-line veletrhu či jiné akce) v posledním roce?**

- a) Ano
- b) Ne

13) Získali jste během studia nějaké cenné kontakty (např. od zaměstnavatelů), které Vám pomohou se vstupem na trh práce?

- a) ANO
- b) NE

14) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ano – uveďte, jaké kontakty jste získali.

15) Jaké jsou Vaše plány po ukončení střední školy?

- a) Studium na VOŠ stejného nebo podobného oboru, který studuji
- b) Studium na VOŠ jiného oboru, než studuji
- c) Studium na VŠ stejného nebo podobného oboru, který studuji
- d) Studium VŠ jiného oboru, než studuji
- e) Nástup do zaměstnání, které je úzce spjato s vystudovaným oborem
- f) Nástup do zaměstnání, které nesouvisí s vystudovaným oborem
- g) Podnikání
- h) Nevím, zatím jsem o tom neuvažoval/a
- i) Jiné (Prosím, uveďte)

16) Myslíte si, že jste připraveni vstoupit na trh práce?

- a) Ano
- b) Ne

17) Myslíte si, že máte dostatečné informace o navazujícím studiu?

- a) ANO
- b) NE

18) Myslíte si, že byste byl/a nyní schopen/na napsat kvalitní motivační dopis?

- a) ANO
- b) NE
- c) Nevím, o co se jedná

19) Myslíte si, že byste byl/a nyní schopen/na napsat kvalitní životopis?

- a) ANO
- b) NE

20) Víte, na jaké otázky se připravit před pracovním pohovorem?

- a) ANO
- b) NE

21) Absolvoval/a jste někdy test osobnostních a profesních předpokladů?

- a) ANO
- b) NE
- c) Nevím, o co se jedná

22) Na škále od 1 do 5 uveďte, jak celkově hodnotíte kariérové poradenství na Vaší škole. (1 – nejlepší, 5 – nejhorší).

23) Je nějaké téma, které by Vás zajímalo, příp. které by přispělo k lepšímu zorientování na trhu práce nebo k lepšímu sebepoznání (ujasnění, jaké kvality mám, kam mohu směřovat, jaké jsou aktuální možnosti na trhu práce a trhu vzdělávání)?